

ŞENLİKLERİMİZ VE SURNAMELERİMİZ :
1675 VE 1724 ŞENLİKLERİNE İLİŞKİN İKİ SURNAME

Dr. Efdal SEVİNÇLİ

“İlm bir lücce-i bî-sâhildir

Anda âlim geçinen câhildir” / Nâbî

* ŞENLİKLERİMİZ / DÜĞÜN KİTAPLARIMIZ :

Osmanlı İmparatorluğunu tanıma, algılama, kavrama sürecini yaşıyoruz. Doğrusu, hepimiz biliyoruz, gerçek bir değerlendirme ancak atalarımızın bize bıraktıkları o muazzam arşivin, araştırmalarla incelemesi evresinde gerçekleşecek. Bu evrede, bugüne değin yapılan yayınların değerini bilerek geleceğe umutla bakmak istiyoruz. Çalışma ve ilgi alanlarımız gereği Osmanlı İmparatorluğunda gündelik hayatın içinde, sevincin, umudun, mutluluğun, acının yerini irdeleyen, dahası yalın, doğal bir dünya içinde mutluluğu bulan insanımızın yaşamını tanıtan araştırmalar beni yakından ilgilendiriyor. Türk tiyatro tarihine, edebiyat tarihine, Türkçe'nin anlatım gücüne ilişkin çalışmaları okumak, onlarla haşır neşir olmak, surnamelerle yaşamak bugün benim mutluluğum...

Şenlikler ve şenlikleri anlatan düğün kitapları (**sûr-nâme**), tarihten edebiyata, tiyatrodan sanat tarihine, halkbiliminden kültür tarihine vb. Osmanlıyla ilgilenen hemen bütün araştırmacıların ilgisini çekmiş, bir çok incelemeler de yayımlanmıştır.¹ Bu alanda ilginç bir kaynakça birikimi vardır. Ancak bir dönem şenlikler üstüne çalışan araştırmacıların, şenliklerin birincil kaynakları olan “**sûr-nâme**”lerin özgün metinlerini doğrudan gör-e-

¹ Burada, katılımcıların konuya yakınlıklarını gözönünde tutarak kimi bilgileri yinelemeden, bu alanda çalışan araştırmacıların, başta değerli öğretmenlerim sayın **Metin And** ile sayın **Özdemir Nutku** olmak üzere sayın **Nurhan Atasoy**'u, sayın **Esin Atıl**'ı, 'Eski Türk Edebiyatı' araştırmacısı olarak son dönemde yaptığı çalışmalarla tanınan sayın **Mehmet Arslan**'ı ve sünnet şenlikleri üstüne yoğun bilgisiyle tanıdığım, kısa bir süre önce yitirdiğimiz, bir tıp tarihçisi olan **Ali Haydar Bayat**'ı sevgiyle, rahmetle, emeklerine duyduğumuz bir saygı ve teşekkür gereği olarak anıyorum.

mediklerini / incele-ye-mediklerini, dolaylı aktarmalarla yetindiklerini², Batılı gezginlerin, elçilik görevlilerinin vb. gözlemlerini içeren yayınları, araştırma-larının temel kaynakları olarak kullandıklarını görüyoruz, biliyoruz..Bu durumun oluşumunda, Osmanlıca olan “**sûr-nâme**” metinlerinin yeni Türk yazısıyla yayımlanma-yışlarının payı büyüktür. Manzum / mensur surnamelerin yayımının ancak son yıllarda çoğaldığını belirtmeliyiz.

Orhan Gazi'nin, 1298'de, Yarhisar Beyinin kızı Holofira (Nilüfer Hatun) ile evlilikleri nedeniyle düzenlenen eğlencelerle başlayan imparatorluğun yıkılışına değin süren Osmanlı şenlik tarihinin, yazılı belgelerde, “sûr-nâme”lerde yaşatılması, devletin törensel etkinliklerinin, geleneklerinin yerleşmesine koşut bir gelişme gösterir. Teşrifat defterlerinden surnamelere uzanan tören düzeni ve protokol kuralları, tarihimizin çok az incelediğimiz yönünü oluşturuyorlar.³ Burada şenliklerimizin bilinen tarihi üstünde durmadan bu alana yönelişimden ve yaptığım / yürüttüğüm çalışmalarımın kısaca sözedeceğim.

1980 yılından beri Türk tiyatro tarihi üstüne, bir öğretmen ve araştırmacı olarak çalışırken son yıllarda yoğun bir biçimde, Osmanlı şenlikleriyle ilgileniyorum. Bu çabam içinde, 1582 şenliğini anlatan İntizâmî'nin, 1675 şenliğini anlatan Abdî'nin, 1720 şenliğini anlatan Seyyid Vehbî'nin surnamesini, yine yazarını bilemediğimiz / belirle-yemediğimiz, özgün yazması Viyana Bib.Nat.'de bulunan, 1724 şenliğini anlatan surna-meyi; ayrıca Paris Bib. Nat.'deki, 1675 şenliğini anlatan, Türkçe yazım özelliklerine bakarak bir Osmanlı katibin elinden çıkmadığına inandığımız, görünüşte Abdî'nin surnamesinin bir özeti niteliğindeki Türkçe yazma ile S. Robolly tarafından Fransızca'ya aktarılan bu metnin çevirisini, çeviriyazılarıyla birlikte, gösteri sanatları / tiyatro alanına yönelik inceleme düzenleriyle, yayına hazırlamaya çalıştığımı belirtmek isterim...⁴

I- 1675 ŞENLİĞİ ÜSTÜNE⁵ PARİS'TEN / İZMİR'DEN BİR SES : S. ROBOLLY⁶

² Efdal Sevinçli, “Yıktın Perdeyi Eyledin Vîrân ve ‘Karagöz Bilgimiz’ Üstüne”, İzmir, Ünlem Sanat Dergisi, Ocak-Şubat / 2005, sayı : 9, ss. 58-60.

³ Hakan T. Karatepe, **Padîşahım Çok Yaşa**, İstanbul, Kitap Yayınevi, 2004.

⁴ Efdal Sevinçli, “**İntizâmî'nin Sûr-nâmesinde Gösterim Sanatları**”, İzmir, Ünlem Sanat Dergisi, Kasım-Aralık 2003, sayı : 2, ss. 52-57.

⁵ Bugüne değin, 1675 şenliği üstüne, Özdemir Nutku'nun, çoğunlukla, gezgin teolog Dr. J.Covel'in **Diary** adlı gezi izlenimlerinin yazma nüshasından, Abdî'nin surnamesinden de kimi yerlerde yararlanarak oluşturduğu **IV. Mehmet'in Edirne Şenliği-1675-** (1972) adlı bağımsız incelemesi dışında, Metin And'ın, **Kırk Gün Kırk Gece / Eski Donanma ve Şenliklerde Seyirlik Oyunları** (1959), **Geleneksel Türk Tiyatrosu** (1969), **Osmanlı Şenliklerinde Türk Sanatları** (1982) incelemelerinde, araştırmanın içeriğine uygun değerlendirmeler yaptığını görürüz.

Ülkemizde, ilk kez Metin And'ın kaynakçasında kısaca tanıttığı⁷, Fransa Ulusal Kitaplığı'ndan (Paris), 1998 Nisan'ında mikrofilmini edindiğim, 60 varak [1b-61a / 12 satır] 120 sayfadan oluşan [No.880] yazma [Robolly yazması-E.S.] , hem boyut, hem dil, hem de içerik yönünden, *Sûr-nâme-i Abdî'den (edindiğim ve çeviriyazısını yaptığım Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi, Hazine No : 1573 ile Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi, Revan No:823 yazmalarından)* belirgin farklılıklar gösteriyor.⁸ Burada, ilk kez ayrıntılı olarak tanıtacağım bu yazmanın oluşum sürecine ilişkin ilk bilgiler, yazmanın Fransızca çevirisinin başındaki “**Traité**” bölümünde verilmiş, ayrıca E. Blochet'nin hazırladığı kataloga⁹ da bu bilgiler, yazmanın oluşum süreciyle dil oğlanlarının¹⁰ çalışma yöntemlerine ilişkin kısa açıklamalar olarak alıntılanmıştır : “**Türkçe metine bakılarak, Fransa dilini konuşan gençlerin velisi / gözcü öğretmeni Paris'li R. P. Romain'in gözetiminde ve**

⁶ **Etienne Robolly'i**, kimlik olarak hâlâ tanımlıyorum. İncelediğim yazmadaki bilgilerin yanında E. Blochet'nin hazırladığı katalogdaki açıklamalar dışında ancak sanalağda edindiğim bilgilerle Robolly / Robolly'(1713-1768) nin levanten kökenli, 18.yy.'da İzmir'de tanınan bir aileden geldiğini ; İstanbul'da ve İskenderiye'de (1767) (Mısır) yaşadığını, Fransızca-Türkçe-Arapça çevirmenlik yaptığını, Osmanlı ticaret yaşamını yakından tanıdığını, aracılığın dışında, dışalım-satım işleriyle uğraştığını, bu alanda da oldukça becerikli olduğunu; Abdî'nin surname örneğinde olduğu gibi Türkçe'den Fransızca'ya ve Fransızca'dan da Türkçe'ye (?) çeviriler yaptığını, öğrendim. [Bkz. *recherches en Turquie Roboly, Robolly, roboly. Mc @ wanadoo.fr ; Jasanoff Maya, “Cosmopolitan : A Tale of Identity from Ottoman Alexandria”, Common Knowledge-Volume 11, Issue 3, Fall, 2005, pp. 393-409 ; Stefan S. Gorovei, “Pacea Moldo-Ottomana Din / 1486” , www.stefancelmare.ro... vb...]*

⁷ Metin And, *Osmanlı Şenliklerinde Türk Sanatları*, Ankara, Kültür Bak. Yay., 1982, s.260.

⁸ Aslı Göksel, *The Surname of Abdi* , İstanbul, Boğaziçi Universty, 1983, 177 sayfa. (Master of Arts in Turkish Language and Literature) [Tezin fotokopisini, kısa bir süre önce, 3 Ağustos 2006'da yitirdiğimiz Prof. Dr. Ali Haydar Bayat'tan, Mayıs-2006'da edindim.E.S.]

⁹ *Bibliothèque Nationale Catalogue des Manuscrits Turcs* par E. Blochet , Tome-I-II-, Paris, 58, rue de Richelieu, 1932 (M DCCCC XXXII). [880, Tome-II, page. 83-84] “**Traité des ceremonies qui s'observerent et réjouissances qui se firent a la circoncision de Sultan Moustapha et de Sultan Ahmed, au mariage de Hedidgé Sultane (L'Azyle de la chasteté) , [fils et fille de Soltan Mohammed IV] , et enfin des présens que firent les vesirs et autres ministres de la Porte, les gens de loy et les différens corps de métiers, l'an mil quatre vingt six au commencement de Rebiulewell, traduit par les soins et sous la direction du R. P. Romain de Paris, preffet des jeunes de langues de France par le s'Etienne Robolly**”, avec le texte turc. **Cet ouvrage a été écrit par Abdi Efendi, secrétaire du grand eunuque, Yousof Agha ; deux autres exemplaires s'en trouvent dans le Supplément, sous les nos 501 et 1045. [Neskhî turc et écriture française du commencement du XVIII e siècle . 61 feuillets pour le texte, 196 page pour la traduction. 20,5 sur 14,5 centimetres. Le livre turque, en cuire rouge estampé (Fonds de tradition, no 45.)]**

¹⁰ Jean-Michel Casa, *Le Palais de France a İstanbul / İstanbul'da Bir Fransız Sarayı*, çev.: Yiğit Bener, İstanbul, Y.K.Y., tarihsiz (1995), Bkz.: “Çevirmenler ve Diloğlanları”, s. 66.

İbrahim Emiroğlu, *Hizmet ve İhanetleriyle Tercümanlar, Voyvodalar ve Azınlıklar*, İzmir, Tibyan Yayıncılık, 1996. [*Diloğlanları bölümü, F. Hizel'in katalog kitabundan geniş ölçüde yararlanılarak oluşturulmuştur. Bkz. ss.1-92. Kitapta, E. Robolly'nin adı geçmiyor.*]

Maurice Herbertte, *Fransa'da İlk Daimî Türk Elçisi Morali Esseyit Ali Efendi (1797-1802)* , Çev.: Erol Üyepazarcı, İstanbul, Pera Yay., 1997, ss.12-13.

Frederich Hizel, *Enfants De Langue Et Drogmans / Dil Oğlanları ve Tercümanlar* , İstanbul, Y.K.Y., 1995. [Katalog kitabı göremedim-E.S.]

Marie de Testa /Antoine Gautier, *Drogmans et Diplomates Européens Auprés de La Porte Ottoman*, İstanbul, İsis, 2003. [Kitabı göremedim-E.S.]

denetiminde, E. Robolly tarafından çevrilmiştir. Bu yapıt baş hadım Yusuf Ağanın sekreteri Abdi Efendi tarafından kaleme alınmıştır”.

1675 yılında, Sultan IV. Mehmet’in (1648-1687)¹¹, şehzadeleri Mustafa (II. Mustafa) ile Ahmet’in (III. Ahmet) sünnetleri ; bülûğ çağına gelen kızı Hatice Sultan’ın¹² da veziri Musâhib Mustafa Paşa ile evlendirilmesi nedeniyle düzenlenen, Osmanlı tarihinin ikinci büyük şenliğinde, *“sünnet şenliği 14 Mayıs Pazar günü başladı ve 29 Mayıs Pazartesi günü son buldu. Evlenme şenliği ise 9 Haziran’da başladı 27 Haziran’da sona erdi.”*¹³ bilgisine sahibiz.

Abdî’nin, incelediğimiz surnamelerinde¹⁴, altı ayı aşan şenlik / düğün hazırlıkları ayrıntılı olarak anlatıldıktan sonra şenliğin başlangıcına ilişkin [A-7b]’de verilen bilgi dışında açık bir tarih yeralmaz : “[A-7b]...sene-yi mezbûre Rebi’-ül-ulâsı şuhûr-ı rûmiyye hesâbı üzere mâh-ı mâyıs ya’ni âhirâ-yı eyyâm-ı bahârın ondördüncü gününe müsâdif olmagla temâm eyyâm-ı ‘ayş ü nişât ve mevsim-i gül ve kirâs olmagın mâh-ı mezbûrun yevm-i evvelinde meserret ve şâdimânî ve ziyâfet-i sultânîye mübâşeret

¹¹ Sultan IV. Mehmet’in (1648-1687) eğlenceye ve ava düşkünlüğünü hepimiz biliyoruz...Son günlerde İstanbul’da düzenlenen bir resim sergisi, bize tarihin derinliklerinden, Avcı Mehmet’in çok yakınından sesleniyor. Bkz.: “17. Yüzyılda İsveç Büyükelçisi Claes Ralamb’ın Yaptırdığı Tablolarla Avcı Mehmet’in Alay-ı Hümayûnu” adlı sergi....‘Benzersiz bir miras’ İşte Pera Müzesi’ndeki sergide, bu dizinin 16 parçası yaklaşık 350 yıldan sonra ilk kez Türkiye’deki sanatseverlerle buluşuyor. Küratör Karin Adahl sergiyi şöyle anlatıyor: “Bir zamanlar Ralamb’a ait olan ve bugün Stockholm’deki Nordiska Museet’de muhafaza edilen yirmi resim, hem 17. yüzyıl ortasında Osmanlı İmparatorluğu hem de IV. Mehmet’in hükümdarlığı konusunda bilgi veren benzersiz bir kültür mirasıdır. 17. yüzyılda Osmanlı yaşamını yabancıların gördüğü biçimiyle anlatan resimlere Türk çevrelerinde ender rastlanır. Bu resimler İsveç’te Osmanlı dünyasına karşı erken duyulan ilgiyi görselleştirir.” **Resimleri kim, nerede yaptı?** Sergideki bütün resimlerin eni 122 santimetre; boyları ise 133 ile 203 santimetre arasında değişiyor. Peki bu resimleri kim, nerede yaptı? Nordiska Museet’teki resimlerin envanter metninde İstanbul’da yapıldıkları belirtiliyor ama bu bilgi bir varsayımdan öteye geçemiyor. Resimlerde imza yok. Ancak Ralamb’ın uşağı Olof Hansson’un muhasebe defterine Ocak 1658’de düştüğü “Ditto, Padişah’ın Edirne’ye gidişini resmeden Polonyalı adama parayı ödedi” notu, resimlerin bir Polonyalı ressam tarafından yapılmış olabileceğini gösteriyor. Diğer olasılık da bir dizi taslak resim yaptıran Ralamb’ın İsveç’e döndükten sonra bir sanatçıya ya da başkentteki bir atölyeye resimleri sipariş etmiş olması.” - **Milliyet – 3 Haziran 2006.**

¹² Ö. Nutku , **IV. Mehmet’in Edirne Şenliği / 1675**, Ankara, T. T. K. , 1972, s. 42, 52’de ; “ **Edirne’deki Büyük Şenlik**”, **Tarihimizden Kültür Manzaraları**, İstanbul ,Kabalıcı Yay.,1995, s. 31’de ; “**Eski Şenlikler**”, **İstanbul Armağanı-3-/Gündelik Hayatın Renkleri**, İstanbul, İ.B.B.K.İ.D.B.Yay., 1997, s.119’da ; “**Edirne’de Düzenlenen Şenlikler**”, **Edirne: Serhattaki Payitaht**, Haz.: E. N. Nişli - M. S. Koz, İstanbul, Y. K.Y. , 1998, (s. 460’da, Hatice Sultan’ı kızı diye tanıtsa da) s. 462’de Hatice Sultan’ı, padişahın kızkardeşi diye belirtiyor...Bkz.. M.Çağatay Uluçay, **Padişahların Kadınları ve Kızları**, Ankara, T.T.K. Yay., 1992, ss. 68-69. Bkz.: [A-2b / H.1573] “**ve kerîme-i mükerreremeleri Hadîce Sultân hazretlerinin sinn-i şerîfeleri yedisine irişmegin...**”

¹³ Ö. Nutku, **IV. Mehmet’in Edirne Şenliği / 1675**, s. 42.

Salih Zorlutuna, “**XVII.Yüzyılın İkinci Yarısında Edirne’nin Sahne Olduğu Şâhâne Sünnet ve Evlenme Düğünleri**”, **Edirne / Edirne’nin 600. Fetih Yıldönümü Armağan Kitabı**, Ankara, T.T.K. Yay., 1965, ss. 265-296.

¹⁴ Sur-nâme-i Abdî’nin nüshaları için bkz.: Mehmet Arslan, **Türk Edebiyatında Manzum Surnameler (Osmanlı Saray Düğünleri ve Şenlikleri)**, Ankara, Atatürk Kültür Merkezi Baş. Yay., 1999, ss. 51-53.

olunmak üzere fermân-ı pâdişâhî olacak mâh-ı mezbûra üç gün kala otag-ı hümâyûn taşra çıkıp mahall-i sûr olan Sırık Meydânı'nda Kasr-ı Cedîd kurbunda vaz' olundu... ”.

Hicri takvim bilgisiyle miladi takvim bilgisini birleştirerek aktaran Abdi Efendi'nin bu belirlemesi dışında, eğer bir yazım / istinsah yanlışlığı ya da hicri-milâdi ay / yıl karışıklığı yoksa, verilen günler ve tarihler, Nutku'nun yabancı kaynaklarla doğruladığı süreyle / takvimle uyuşmamaktadır : “[A-34a]..Çünkü mâh-ı mezbûrun yigirmialtıncı günü [20 Haziran 1675, Perşembe-E.S.] hulûl idib ziyâfet-i sûr-i hitândan onbir gün güzerân etmiş olur * Bu eyyâm-ı hâliye'de sûr-i 'arûs levâzımâtı dahî tedârük..” Örneğin, “[A-34b]...Yevm-i mezbûrun ertesi pencşenbih günü ki mâh-ı Rebi'ü'l-evve1i'nin yigirmivedinci günüdür [21 Haziran 1675, Cuma - E.S.] sa'âdetli dâmâd pâşâ hazretleri tarafından Hadîce Sultân hazretlerine 'arz olunacak nişân esvâbı” belirlemesi gibi diğer varaklarda da tarihler / günler birbirini tutmamaktadır..

Türkçe yazım bilgisi zayıf bir katibin elinden çıktığı belirgin bir biçimde anlaşılan, Robolly'nin Fransızca'ya çevirdiği - *bir kuşku belki, ancak ilginç bir kişiliği olan Robolly'ce yazılmış olması bence güçlü bir olasılık* - yazma nüshada, şenliğin başlangıç ve bitişi üstüne kesin bir tarih yoktur...Örneğin şenlik alanı olan Sırık Meydanı'na direklerin dikilişi ve şenliğin başlangıcı şöyle anlatılıyor: “[2a]..sene-i mezbûre saferinin yigirmisinde [16 Mayıs 1675, Perşembe] Edrene(de) / vâki' sarây-ı âmire önünde olan meydânın bir tarafına / yigirmiiki gemi sereni dikilüb ve envâ'-ı sanaât (san'ât) / ile her birine bin mikdârı kandiller dizilüb / sûrun ibtidâsından âhirine varınca her gice çerâgân / olsun deyü fermân olundu...”.

Sadece şenliğin kaçınıcı günü olduğu yazılmış, kimi devlet görevlilerinin de “dîvân-hâne otagına” gelişleri ya da şehzâdelerin sünneti için mevlid okutulduğu gün tarihle belirtilmiştir : “[R-22b]...yevm-ül-cum'â fi altı rebî'-ül-evvel [31 Mayıs 1675, Cuma – E.S.] / yevm-i mezbûrda öyle zemânında vezîr-i â'zam hazretleri / dîvân-hâne otagına teşrîf buyurdılar...”[R-46b] ...yevm-ül-hamîs binseksealtı / rebî'-ül-evvelinin onikinci penç-şenbih günü [6 Haziran 1675, Perşembe,E.S.] tulû'-ı / [R-47a] afitâbdan sonra Sultân Selîm Câmi'-i Şerîfnde mevlûd-i / şerîf okunmak için cümle vüzerâ-i 'azâm ve 'ulemâ-i kirâm kuşluk / zemânına degin cem' olub...”

Abdî'nin, incelediğim, Topkapı Sarayı Müzesindeki [H.1573 / 1b-51b] yazmasına göre, şehzadelerin onbeş gün süren sünnet şenliği, [1b-34a] varaklarında, Hatice Sultan'ın onsekiz gün süren düğünü de [34b-48a] varaklarında, gelen düğün hediyeleri de [48b-51b] varaklarında anlatılırken Robolly yazmasında [1b-61a], sünnet şenliği [1b-52b] varaklarında, düğün ise [53a-61a] varaklarında aktarılır. Hediyeler de daha çok ilgili bölümlerde tanıtılır.¹⁵

Yazmanın içeriği üstüne yaptığım inceleme, 1675 şenliğini anlatsa da Robolly yazmasının, Abdî'nin -gördüğüm- surnamelerinden oldukça farklı olduğunu gösteriyor. Görünüşte özetlemesi yapılarak yazılmış bir metnin varlığını -ve çevirisini- düşünürken özellikle eğlencelerin, gösterilerin ve oyuncuların anlatımında, metinsel açıdan görülen farklılıklar, ayrıntılar ve fazlalıklar, böyle düşünmemizi sağlıyor. Çünkü özellikle gösterilere ilişkin olarak iki metni karşılaştırdığımızda, aralarındaki benzerlikler / ortaklıklar çok az. Aynı şenliği, aynı olayları anlatan iki ayrı anlatımla karşı karşıyayız demek daha doğru. Yine, Robolly'nin dili Abdî'ye göre daha yalın, anlatımı tamlama-lardan oldukça uzak. Ancak Robolly yazmasındaki Türkçe yazım yanlışları, dilimizin ses ve harf bütünleşmesi açısından ayrı bir incelemeyi gerektirecek denli çok ve bence bu tür bir çalışmalar yapılmalı.¹⁶ Robolly'nin Abdî'den ne denli yararlanıp yararlanmadığını anlamamız için diğer Abdî yazmalarının karşılaştırmasının yapılması gerekiyor. Burada Robolly'nin farklı bir metinden yararlandığını ya da özetleme yaparken eklemeler yaptığını da düşünebiliriz...

Şimdilik aynı olayı anlatan iki farklı metinle / yazmayla karşı karşıyayız diyorum. Göremediğimiz nüshalarla, özellikle kavram / sözcük ilişkisi yönünden yapılacak bir karşılaştırmanın, bize yeni bilgiler kazandıracağını umuyorum...

¹⁵ Gelen hediyelerin listeleri için bkz.: Mehmet Arslan, "1675 Edirne Şenliği Üzerine Üç Önemli Eser ve Bu Eserlerdeki Hediyeler Bölümü", *Osmanlı Makaleleri*, İstanbul, Kitabevi Yay., 2000, ss.57591.; Salih Zorlutuna, y.a.g.m. ss. 265-296.

¹⁶ Böylesi bir çalışmayı yaparken ilginç bir örnek önümüzde duruyor. Büyük dilci ve diloğlanı **F. M. Meninski**'nin, 1680 yılında bastırıldığı *Thesaurus Linguarum Orientalium / Lexicon (Turcico-Arabico-Percicum)*, [Tıpkıbasımı: İstanbul, Simurg Yay., 2000, VI cilt] Türkçemizin sescil (fonetik) yapısını gösteren çok önemli bir hazinedir...Çünkü Meninski, 17. yy. sonunda, Arap harfleriyle yazdığımız bütün sözcüklerimizin okunuşlarını Latin harfleriyle yazarak sorunlarımıza ilk kez dikkat çekmiştir. Bu sözlüğün özel bir incelemesinin yapılması bizim büyük kazancımız olacaktır...

Yine yeri gelmişken belirtmeliyim, (bugün burada) tanıtmaya çalıştığım, ne için, kim için çevirdiğini bilemediğim Robolly yazmasının Fransızca çevirisinin, bizler için, Türkçe için ilginçliklerle dolu olduğunu düşünüyorum, görüyorum. Özellikle Türkçe'den Fransızca'ya çeviri çalışmalarından Türkçe'nin Fransızca'ya etkisine değin yeni araştırma alanlarının karşımızda durduğunu, Osmanlı tarih araştırmalarının bu tür çalışmalarla varsıllaşacağını hepimiz biliyoruz.¹⁷

XVIII. yüzyılın başlarında (?) surnamenin dilini çözecek denli Türkçe'yi bilen İzmirli bir levantenin, Etienne Robolly'nin, bir drogmanın / diloğlanının hem Fransızca düzeyini görmek hem de Fransızca'ya aktardığı Türkçe sözcükleri tanımak beni heyecanlandırıyor. Bu araştırmayı, ayrı bir çalışma içinde değerlendirmek isteğiyle, şimdi, Robolly yazmasından ve Abdî Efendi'den alıntıladığım, 1675 Edirne Şenliği'nde görevlendirilen gösteri sanatçılarında ve etkinliklerini tanımaya geçebiliriz :

*** SIRIK MEYDANINDA ŞENLİK BAŞLIYOR :**

*[A-7a] “...Ve sûr-ı hitân-ı hümâyûnda fukara ve sülehâ ve nice bî-kudret olan kimesnelerin evlâdları sünnet olunmak kânûn olmağla Edirne'den ve Âsitâne'den fukarâ degil nice agniyâların evlâdları hemân sûr-ı sultânîde bile bulunsun deyü meymenet-i i'tibâr ile üçbinbeşyüz kadar ma'sûmân cem' ve defter-i emîn-i sûra kayd olundular * Hitân emri için Âsitâne ve Burusa ve Edirne'den üçyüz nefer cerrâhân-ı tîz-dest cem' olunub ...Çünkü seksenbeş senesi mürûr ve bin- / [A-7b] / -seksenaltı senesinde vâki' mâh-ı Rebî'-ül-evvel hulûl eyledikte sûr-ı hümâyûn levâzımâtına mübâşeret olunduğu gündün mâh-ı mezbûra gelince temâm altı ay mürûr itmiş olur ....”

*[R-2a] “fî gurre-i rebî-ül-evvel sene 1086 / sene-i mezbûre saferinin yigirmisinde [16 Mayıs 1675, Perşembe] Edrene(de) / vâki' sarây-ı âmire önünde olan meydânın bir tarafına / yigirmüki gemi sereni dikilüb...”

*[A-4a] “....Âsitâne-i Sa'âdet'de mevcûd olan Ahmed Kolu ve Cevâhir Kolu ve hayâl-bâzân ve kuklacıyân ve sâ'ir ârâyîş-i sûr olacak hânendegân ve sâzendegân ve

¹⁷ Nevin Özkan, “Este Hanedanı Kayıtlarında Osmanlı Devleti-I-“EJOS,V, (2002), No. 3, ss.1-108.

mukallidân ve lu'bede-bâzân ve Ramazân işârecilerinin sûr-ı mahsûsen konaklar ve ta'yînâtlar ihsân olundu...”

*[A-5a] “...ve Sırık Meydânı ta'bîr olunan meydân-ı vâsi' sûr-ı hitân cem'iyetine münâsib fehm olunub...”

*[A-5b]“...yüzelli kadar hâssa aşçıları ve üçyüz 'aded taşra aşçıları ve karakullukçu ta'bîr olunan neferât ve iki yüz hükkâm-ı tabla-keşân ve yüzelli Mısrî sakkâyân ve binden mütecâviz meş'aleciyân (ve) şu'le-perdâzân ve ba'zı hizmet-i lâzıma için üçyüz kadar tersân-i âmireden irsâli fermân olunan esîrân...”

*[R-5a] “vezîr-i âzam dîvân-/-hânenün sol tarafında tahta bendler kurulub / ol köşk üzerinde karâr idüb üçyüz sünnet / oğlanı getirüb 'azîm nahıllarile sûr-ı hümâyûn / emîni önlerine düşüb mehter-hâne ile bâb / [R-5b] / önlerine tahta bendler vaz' olunub vâki' olan / sâz u söz vesâir yazıcıları seyr oluna...”

*[A-8a] “...Ve hâs furûn mukâbelesinde hitân haymegâhı kurulub ve Mısr işârecileri vaz'-ı 'alâyîm eylediler * Mahall-i mezbûrdan dîvân-ı hümâyûn kapusına gelince İstânbûl işârecileri elli kadar şebke serenleri ile vaz'-ı 'alâyîm eyleyib çarh-ı felekler ve mühr-i Süleymânlar ile âreste eylediklerinden sonra dîvân-i hümâyûn kapusunu mehterhâne için mahsûs eylediler.....”

*[A-8b] “...ve kesret-i seyirciyândan nâşî mu'tâd-ı kadîm üzere ellibeş nefer tulumcuyân ta'yîn olunub dâ'ire haddin tecâvüz eyleyenler haddin bildirmek için te'kîd olundugundan gayrı yeniçeri şahbâzlarından ikibin kadar neferâtı sûr-ı hümâyûna mahsûs olan Kasr-ı Cedîd'in iç tarafından müceddeden binâ olunan harem-i hümâyûn kapusuna varınca bir tenefden bir tenefe sokak çekilib nîm-i halvet fermân olunmagla....”

* OYUNCU KOLLARI İZLEYENLERİ GÜLDÜRÜYORLAR :

*[A-11b] “...şevketli pâdişâh-ı islâm hazretleri otag-ı hümâyûnu teşrîf buyurdularında âmâde olan lu‘betîyâna izn-i hümâyûn sâdır olmakla merâsim-i lu‘betîyân : Cümleden akdem lu‘betîyân-ı Mısır ve mahsûsen Âsitâneden gelen matrakçıyân ve zûrbâzân nîce sînâyî‘-i bedî‘a nümâyân eylediklerinden sonra Ahmed Kolu ve Cevâhir Kolu /

* [A-12a] / ve Yahudi Kolu ahşama dek mahall-i sûru velvelenâk eylediler * Bu esnalarda seyirciyân dâ‘ire-i sûra gulüvv itdikce ta‘yîn olunan tulumbacıyân rugân-ı zeytle mülemmâ‘ siyâh meşînden kisvetler giyib ellerinde rugân-ı zeytle âlûde olmuş üfürülmüş tulumları ile seyirciyân üzerine hücûm idib sâhib-vekâr geçinen zürefâya taziyî‘-i kefs ve destâr itdirirler idi * Salât-ı şâm ‘akabinde etrâflarda olan Mısır ve İstanbul işârecileri ve meş‘aleciyân-ı şu‘le-perdâzân mısra : *“Pür safâ eyleyelim kim şebimiz rûz idelim”* mazmûnu üzere ol şebb-i tarîki mânende-i nevrûz eylediklerinden sonra zikri mürûr iden lu‘betîyân ba‘zısı şevketli pâdişâh-ı islâm hazretleri huzûr- ı hümâyûnda ve kimi harem-i hümâyûn olduğu Kasr-ı Cedîd mukabelesinde ve kimi vüzerâ-yı izâm müctemi‘ olduğu saffa-yı mahsûsa önünde icrâ-yı sînâyî‘ eyleyib kol kol ferah-bahşâ-yı derûn-i eshâb-ı sûr olurlar idi * Bu esnâlarda fişekciyân ve âteş-bâzân hâvâyî(i) ve kandilli ve fiskiyye ve dîvâne fişeklerine yek-pâre sûziş virib nisfü‘l-leyle dek gâh lu‘betîyâna ve gâh fişekciyâna ve gâh etrâflarda olan zîb ü zînet-i işâreciyâna nazar olunub ....”

*[R-7b] “ ba‘dehû aheste / aheste köşk önünden vezîr-i a‘zam önüne gelüb / anda dahî duâ olunub andan sünnet-hâne olan / üç dergâh-ı (?) çergenin önüne gelüb emîn ile anda / karâr eylediler ba‘dehû cerrâhlar sünnete mübâşeret eylediler / ve Ahmed Kolu ve Cevâhir çengileri gelüb oyuna mübâşeret / olunub Ahmed Kolu hünkâr ile vüzerâ mâbeynde gûnâ / gûn oyunlar seyr itdürür iken bir sâ‘at olmadın / üçyüz oğlan fi-l-hâl sünnet olundı ol esnâda / bir büyük frenk kalyonı bir çekdirme ile ‘azîm cenk / itdürüb kalyonı feth itdürdükden sonra fişek ile / donanmış iki eşek ve iki üç ayu anlar dahî fişek /

[8a] / ile donanmış fişeklere âteş ilkâ olundukda bir mertebe / seyr itdürdiler ki ta‘bîr olunmaz * eşekler ile ayular kaçdukda / fişekler âteş alub seyirci üzerine hücum itdükde / ‘azîm seyr olundu ve bundan mâ ‘adâ bir kal‘a tasavvurı / ve bir kulle ve üç adem tasvîri fişekler ile düzüb / meydâna koyub seyr ü temâşâlar olundu ki şevketlü / pâdişâh ve vezîr-i a‘zam ve arz agaları hayrân / oldılar...”

*[A-13b] “...meydânda cilveger olacak lu‘bet-bâzâna ve şu‘bede-bâzâna nâzır oldukda ibtidâ mehterhâne ve kösler çalınıb sadâ-yı mûsikâr gûş-ı lu‘betiyâna resîde oldukda mâru‘z-zikr kollar yek-pâre raks ve semâ‘ya âgâz eyledikleri esnâda mukaddemâ hitân olunmak üzere cem‘ olunan sünnet oğlanlarından pişrev-i kâfile-i hitân ikiyüzkırk ‘aded ma‘sumân ol gün vaz‘ olunan haymegâh-ı hitânda sünnet olunmaları fermân olunmagın...”

* GECE GÖSTERİLERİ / ATEŞ OYUNLARI :

* [A-14a] “...Ve mezbûrlar için Mısır Kolu’nu mahsûs idib her gice mukabele-i bârgâh-ı hitânda icrâ-yı merâsim-i sînâyi‘ eylemek üzere fermân olundu.....Salât-ı şâm encâmında yine meş‘aleciyân ve işâreciyân her taraftan ziyâ-bahşâ-yı meydân-ı sûr olub Mısır işârecileri birbirlerine ragmen kanâdilden nihâl-i tâzeler ve rûsûm-i rûmiyyeler nümâyân eyleyib ve fişekçiyân ve âteşbâzân her gûne /

*[A-14b] / sînâyi‘-i garîbe icrâ eylediler * Ve nice himârların ve tâzî ve ayu ve ba‘zı hayvânâtın cismini serâpâ fişekler ile âreste eyleyib âteş eylediklerinde cân başına sıçrayıb istimdâd talebiyle seyirciyân üzere hücum eylemeleriyle meyâne-i seyirciyâna âteşler saçıb henüz nâdîde san‘at-ı garîbe olmagın bu gice şebb-i evvele gâlib ve cem‘iyyet-i kesîre olunub nısfü‘1-leyle dek mütemâdî oldukdan...”

*[R-10a]“dîvân-hâne olan otag-ı hümâyûn önünde binâ/ olunan tahta bende vezîr-i a‘zam hazretleri sâir vüzerâ / ile üzerinde oturub hokka-bâz ve tas-bâz Mısır’dan / gelen lu‘bed(t)-bâzları seyr eylediler...”

*[A-15b] “....herkes temâşâ için mevzi‘ -i sûra gelmekle ol kadar cem‘iyyet-i kesîre oldu ki ta‘bîri hâric-i dâ‘ire-i imkândır * Bugün dahî üçyüzonaltı ‘aded mahdûmân mehterhâne ile devr-i meydân iderek alay gösterib haymegâh-ı hitânı lâlezâr eylediler * Yine zikri sebkat iden kollar câbecâ ârâyiş-i sûr olub salât-ı şâm ‘akabinde meşâ‘il-i encüm-şümâr ve işârehâ-yı ziyâ-âsâr her taraftan şu‘le-endâz olub fişekciyân ve âteşbâzân dîvler ve fil ve gergedân suretlerinde kalib-i bî-cân âteş işlerine yek-pâre sûziş virib ve ba‘zı hayvânâtın üzerine serâpâ fişekzâr eyleyib âteş eylediklerinde seyirciyânın üzerine guliiv

eylemeleriyle zürefâ-yı sûrun ekseri tazyî‘-kefş ve destâr iderler idi * Bir taraftan dahî hayâlbâzân ve hokkabâzân ve kuklaciyân /”

*[R-11a] “Uyvâr kal‘asının tasvîrin idüb ve getirüb / meydâna kodılar ba‘dehû sûr-ı hümâyûn emîni Muhammed Efendi / üçyüz oğlan ile mehter-hâne ile harem-i hümâyûn...”

* SÜNNET BAŞLIYOR / ZORBAZLAR TİRYAKİLER İŞBAŞINDA

*[R-12b]“ ve köşk önüne gelüb sa‘âdetlü hünkâra dualar / idüb andan sünnet-hâne çergesine varub / cerrâhlar sünnete mübâşeret eylediler * ol esnâda bir zûr-bâz / pehlivân meydân ortasında körikle gelüb / âteş yakub âteş temâmna dek bir büyük gemi sereni / mikdârı bir agacı eline alub gâh bir omuzına ve gâh / o bir omzına alub ve gâh başına alub ‘azîm / lube(t)d-bâzlıktan sonra ol âteş üzerinde yigirmi vakiyye / kadar ahti(?) kızdurı ve arkası üzerine yatub / ve şekmi üzerine bir örs koyub ol âteşde / kızmış yigirmi vakiyye demüri şekmi üzerine koyub / on dâne büyük kazancı çekici ile şekmi üzerinde koyub...”

*[R-13a] “ve Burusavî kıssahân / Emîr Çelebi altmış dâne mahra-muharra(?) tiryâkîler ile gelüb temâm / kahve ve keyflerin tenâvülden sonra ikişer ikişer / koşu itdirib pâdişâh seyr idüb vâfir ihsân / aldılar * ve Ahmed Kolu harem-i hümâyûn köşki altında gûnâ-gûn / oyunlar seyr itdirüb temâşâlar itdirdiler * ve Cevâhir / Kolu pâdişâh huzûrında oynayub-?-(evinüb-?-) seyr itdirdiler */ ve Edrene'nün Yahûdîler kolu meydânda halka seyr / itdirdiler * tâ ahşâm namâzına dek ba‘dehû ahşâmdan / sonra azîm gûnâ-gûn fişek fasılları ve kal‘a / cengleri ve fişekden adam tasvîri getürüb anlara dahi / yatsu namâzından sonra âteş virüb azîm seyrler...”

*[A-16a] “...bundan akdem fermân ile cem‘ olunan tiryâkîyândan kırk nefer tesbih böceğine müşâbih san‘atında mâhir üstâd tiryâkîlere koşu fermân olunub ikişer ikişer salıverilib ileri gelenlerine çil akçeler ile birer sîm tepsî ihsân olunur...”

* İLK BÜYÜK YAĞMA :

* [A-17b] “...Beşinci gün yevm-i pencşenbih olub yeniçeri ocak halkını da‘vet idüb yeniçeri neferi için yagmaya on onbeşbin kadar toprak tabaklar ve çanaklar ile et‘ime-i bî-pâyân ve birkac bin bütün koyun büryânları döşenib yeniçeri şebâzları dahî odun anbarı divârına arka virip...”

* EKMEKÇİLER EKMEK YAPIYOR :

*[R-18a] “esnâfın / getürdikleri hediyeleri dahî ‘arz olındı yevm-i / [18b] / mezbûrda ibtidâ etmekçi çörekçi ve değirmenci / tâifesi âlâyla gelüb bir oğlan bir deve üzerinde / elinde Mushaf-ı şerîf kırâat iderek ve bir ‘araba / üzerinde un öğüdür bir degirmen ile ve ‘araba üzerinde / âteş yanar bir firunile çörek ve etmek pişürerek / otag-ı hümâyûn önüne

gelüb du‘â idüb hediyelerin / arz eylediler ..... ba‘dehû Ahmed Kolu yine harem-i hümâyûn köşkü altında / oyuna mübâşeret idüb seyrler ve temâşâlar itdürdiler */

* SAVAŞ OYUNLARI / ÇEKDİRME - KALYON SAVAŞI:

*[A-20a]“...Ba‘de‘1-‘asr şâdimânîye mübâşeret olunub bir kıt‘a Cezâirli çekdirme-siy1e bir kâfir kalyonuna cenk ittirilib ümmet-i Muhammed mansûr oldu *Yine salât-ı şâm‘akabinde âteş-bâzân ve fişek-endâzân seyirciyân üzerine âteşler yagdırıb bir taraftan dahî kollar etrâflarda meserret ve şâdimânî zuhûr ittirib işâreciyân envâ‘-ı zînetler ve kanâdilden servler (ve) güller ve hoş hatt-ı ebyât ve eş‘âr ve nice ma‘ârif izhâr idib bu şeb dahî bu vech üzere encâm buldu *..”

*[A-20b]“...Bundan mâ‘dâ kenâre-i sâyebânda pâ-ber-câ olan misâfir çergesinde Venedik ve Erdel kralları...”

* [R-19a] “...ve andan sonra iki kule ve dört adem tasvîri / fişekler ile gelüb meydâna koyub ahşâm / namâzından sonra dürlü dürlü fişekler atılab / ve Mısır‘dan gelen Arabistan (?) oyuncularını üç dâne bardağı / birbiri üzerine koyub raks eyledi bardağın / ikisini ref‘ idüb üzerine fenâr kıyâfetinde / birkaç kandil yanar bir nahl koyub öyle raks / eyledi ol esnâda İngiliz ve Erdel ve Dubre Venedik(?) elçileri buluşub hil‘at giydiler...”

* TULUMCULAR DÜZENİ SAĞLIYORLAR :

*[A-23a] “...tulumcular dahî alay gösterib tulumcubaşı at üzere hasırdan çultar şeker külâhından migfer urunub bir kaç tulumcular piyâde ipden rikâbına yapışub etrâflarda olan seyirciyânı selâmlayarak geçib ardınca sâ‘ir tulumcu neferâti tulumlarıyla geçib ardlarınca fişekçiyân ve âteş-bâzân cümle piyâde alay ile geçib meydânı devr eylediler * Bundan sonra şâd-mânîye mübâşeret olunub zikri sebkat iden tiryâkiyân ve berş-hârân için kahvehâne sûretinde bir sofa yapılab güğümler ile kahve ve berş-i rahîkî ve afyonlar virilib giceyle cümle fenerler ve yelpâzeler ve

başlarında gül ve karanfiller ile kahve-hâneye gelib afyonlar yenilib kendilere neşât geldiği mahalde fişekciyân dört taraflarında dîvâne ve kestâne fişeklerine âteş eylediklerinde kendiler de raksa ve semâ'ya takvîyet olmamağla yürüdüklerin unuttular*Şevketli pâdişâhımız tiryâkiyânın vaz' ve hareketlerinden mahzûz olub mazhâr-ı ihsân oldular

* [R-22a] "...yine/ Ahmed Kolu harem-i hümâyûn köşkü altında oynayub /ve Cevâhir Kolu hünkâr önünde oynayub gûn-â-gûn / [22b] / âleme seyr itdürdiler ve gice yedi başlı bir ejder tasvîri / dürlü dürlü fişekler ile meydân ortasında âteş virüb / ve bir âlây kuşlar ayağına fişekler ile bağlayub / koyu virdiler ve 'azîm kunbaralar atilub halka / seyrler itdürdiler..."

*KOL OYUNCULARI GÖSTERİ YARIŞINDALAR :

* [R-27a] "...esnâf hediyelerin teslîm itdükden / sonra 'azîm âlâylar ve şenlikler ile sadr-ı âlî/ huzûrundan hünkârın huzûr-ı şerîflerinden harem-i / hümâyûn köşkü altından geçüb sarrâc-hâne köprüsüne / [R-27b] / doğru revâne oldılar tamâm geçdikden sonra Cevâhir Kolu / harem-i hümâyûn köşkü altında oynayub ve Edreneli Yahûdî / Kolu pâdişâh huzûrında ve Ahmed Kolu vezîr-i â'zam huzûrında / oynayub temâşâlar gösterdiler ahşâm namâzına / karîb vezîr Yûsuf Pâşâ ve kâim-makâm Mustafa / Pâşâ vezîr-i â'zam huzûrına teşrîf buyurdılar ahşâm / namâzından sonra fişekden evvel iki kulle tasvîri / ve üç âdem tasvîri getirüb meydana kodılar ve eşekler / ve ayular üzerine ve kilâb üzerine fişekler bağlayub / âteş verdiler ve ahşâm namâzından sonra kullelere ve tasvîrlere / âteş virüb temâşâlar itdirdiler ve tulumcibaşı / altmış yetmiş tulumcılar ile kol gezüb bu müheyyâdan / [R-28a] / estere

abâyı urub halka seyrler gösterdiler */ ve yevm-i mezbûrda üçyüz oğlan sünnet olundu...”

* [R-32a] “....ol gün hedâyeler verildikten sonra sadr-ı a‘zam / sâir vezir ile köşke çıkub yine cengi kolları Ahmed / Kolu vüzerâ huzûrunda ve Yahûdî Kolu harem köşkü altında / ve Cevâhir Kolu Hünkâr huzûrunda ve Mısırlı Kolu vesâir / halk huzûrunda oynayub temâşâlar gösterdiler ve / iki gemi tasvîri biri kalyon ve bir kadirga karşı karşıya / asdılar(?) ve gayrî fişeklere mübâşeret olundu ol iki / gemi bir ceng-i ‘azîm itdiler ki diller ile ta‘bîr olunmaz...”

* [R-35a] “.... tâife-i merkûm hedâyâ ve pîş-keşlerin virüb alayla Otag-ı Hümâyûn ve Harem-i Saâdet-i makrûn önünde duâ ve senâ idüb / gîtdiler ve yine Ahmed Kolu Harem Köşkü altında ve Cevâhir Kolu / [35b] / pâdişâh-ı âlem-penâh hazretlerinin huzûr-ı şerîflerinde / ve Yahûdîler Kolu vüzerâ-i ‘azâm huzûrlarında oynayub / seyr ü temâşâ eylediler ba‘dehû üç kulle tasvîri ve üç adem / tasvîri fişeklerle getirüb meydâna kodılar ve envâ‘ dürlü / fişekler atılıb temâşâlar gösterdiler ki diller ile ta‘bîr / olunmaz

*[R-40a] “...köşke çıkub seyr ü / temâşâyâ mukayyed oldılar yine Ahmed Kolu Hünkâr huzûrunda ve / Cevâhir Kolu Harem-i Hümâyûn Köşkü altında ve Edrene Kolu vezîr-i / a‘zam huzûrunda halka temâşâlar gösterdiler ve yine üçyüz / oğlan emîn ile gezüb sünnet olmuşlardır...”

* AT YARIŞLARI BAŞLADI :

*[A-32-b] “....Kânûn-ı kadîm üzere koşular fermân buyurulduğudur : Mâh-ı mezbûrun yigirminci günü ki yevm-i cum‘adır defterdâr pâşâ hazretleri tarafından cemî‘ vüzerâyâ ve şehirli ve karyelerde yaranmış atları olanlara haberler gönderilib gönlünde olan koşuya hâzır olsun diyib Ermeni cizyedârı şeyhzâde Ahmed Agayı koşubaşı ta‘yîn eylediler...”

*NAHILCILARIN ŞEKERCİLERİN BECERİLERİ :

*[A-27b] “...cümle döşenib envâ‘-ı meyve ağaçları tahta üzere ve envâ‘-ı hayvânât sûretleri ikişer nefere tahmîl olunub bağçeler ile meyve ağaçları ve sandıklar harem-i hümâyûna virilib sâ‘ir hayvanat sûretleri ile kuşlar yagma olunmak üzere fermân-ı hümâyûn olunmagın...”

*[R-40b]“...bir gün mukaddem çıkan iki büyük nahılları tersâne / kethüdâsı karavanalarile alub serây ovasına (?) çeküb / getürdiler ve kırk elli dâne latîf küçük nahıllar ile / ve nice bağçeler ile bülbülleri öter ve şâdırvânları akarak / Harem-i Hümâyûn Köşki altında karâr itdirüb ol gün / alay ile cümle kol tâifesi ve vükelâ-yı devlet ile / şehzâdeyi (?)Eski Serây’dan alub ta Yeni Serây’a varınca / iki tarafına çil akçe saçarak ....”

* DİREĞE TIRMANMA YARIŞI :

*[R-43b] çengi kolları yerlü yerinde oyuna mübâşeret eyleyüb seyr ü temâşâlar / gösterdiler ve serây sahra-sında olan ok nişângâhı/üzerine bir sîm tâs konılmışdı bir kimesne ol sıırkın / ta depesine varub ve ‘arakıyyesini koyub ba‘dehû ol sîm / tâsı alub yap yap inüb gitmişdir herkes tahsîn / itdiler ba‘dehû fişek seyrine muntazır olub durdılar / ahşâm namâzından sonra kullelere ve tasvîr olan fişeklere / ve havâyî fişeklere âteş virüb seyr olundu * ....”

*[R-44a] “...şekerden envâ‘ dürlü tasvîrleri ki şekerden filler ve develer / [44b] envâ‘ dürlü cân-verler tasvîri düzülmüş idi ve bin / mikdârı tepsi ile şekerler ve ‘akîdeler yapıdırub ol meydâna / koyub yagma itdiler ...”

*[R-46b] “...ba‘dehû iki üç fişeklerden kuleler tasvîrlerin/ve ademler ve dürlü dürlü heykeller peydâ idüb meydâna / kodılar ve Ahmed Kolu ve Cevâhir Kolu ve Yahûdî Kolu her / biri birer mahalde (mahallede-?) oynayub vüzerâ-i a‘zâma ve cümle ol / meydân-ı ‘âlîde olanlara seyr ü temâşâlar itdürdiler ahşâm / namâzından sonra âmâde olan fişeklere virdürüb / âteş ve ‘azîm kunbaralar atılab halka seyr / itdürdiler...”

* ŞEHZADELERİN SÜNNETİ :

[R-49a] “... şeh-zâde efendi hazretlerin sünnet / etmek için içerüye gitdiler ve cerrâh gidüb hâs / odada sünnet eylediler Allahü te‘âlâ mübârek eyleyüb / selselerin(?) ilâ yevm-ül-kıyâm bir düvâh eyleye âmîn / sünnet mahallinde yetmiş seksen pâre toplar ve kunbara / atlıb şenlikler olundu ve âhşâm namâzından sonra bir / kaç kulle ve âdem tasvîrlerin getirüb meydâna kodılar ve dürlü dürlü fişekler atlıb seyr ü temâşâlar gösterdiler ...”

*[R-52a] “...ve kâim-makâm / pâşâ için binâ olunan köşkten halkı temâşâ idüb / Ahmed Kolu ile ve bir santurcu Frenk ve hânende ve dâireler / ile oturub zevk eylediler ve bir mikdâr cân-bâzlar oynayub / seyr eylediler * sûr-ı hitân-ı hümâyûn dahi bir gün tamâm olub / otaklar(?) bozuldı...”

* SÜNNET ŞENLİĞİ BİTTİ ŞİMDİ HATİCE SULTANIN DÜĞÜNÜ VAR :

*[A-39a] “...Mâh-ı mezbûrun yigirmi tokuzuncu günü ki cum‘airtesidir [23 Haziran 1675,Pazar-E.S.] ser-cümle sûr-ı hitân-ı hümâyûnda mevcûd olan kollar ve hayâlbâzân ve kuklaciyân bilcümle sa‘âdetli musâhib pâşâ hazretlerinin sarây-ı dil-küşâlarında vech-i mezkûr üzere etrâf-ı meydânda vaz‘-ı âlâyim-i sûr-ı ‘arûsa mübâşeret...”

*[A-48a]“...Cem‘iyyet-i mezbûrun cümlesi onsekiz gün olub Musâhib Pâşâ hazretleri sarâylarında vâki‘ olan meydân-ı vâs‘ide dört yerde çengiler ve dört yerde hâyâlbâz ve bir yerde kukla kurulub ve sâ‘ir lu‘betiyân sûr-ı hitân-i hümâyûnda zikr olundugu üzere her gün ba‘de‘l-‘asr şâdmânîye mübâşeret idib şevketli pâdişâhımız ve şehzâde-i ‘âlî-kadr hazretleri cümle hâs oda ve musâhib agalar ve dârü‘s-sa‘âde agası hazretleriyle ba‘de‘l-‘asr teşrîf buyurub /

*[A-48b] / izn-i ‘âm ile nısfü‘1-leyle dek temâşâ idib irtesi cânbâzân Sultân Selîm Hân minâresinden meydân-i mezbûra gelince kâ-?- vakâh kurup kâh perçemden uçub ve kâh menzîle varıb gelib bi-hamdi‘1lah bir ferde zarâr isâbet eylemeyib **ancak cânbâz arkasına on yaşında bir ma‘sum bağlayıb ve elinde tabl perçemden uçarken hikmet-i hüdâ ip üzü1üb zemîne düşdüklerinde ‘azîm güft ü gü olub lâkin yine zarârsız ikisi dahî halâs oldu** * Ve Musâhib Pâşâ tarafından cümle şu‘ bedebâ-zâna ihsânlar oldu*... “

II-1724 ŞENLİĞİ VE YAZARI BİLİNMEYEN BİR SÛR-NÂME

Lâle Devrinin sanatçı yaradılışlı, hattat, şair sultanı III. Ahmet’in (1703-1730) iktidar yılları, sayısını belirlemede zorlandığımız düğünlerle, şenliklerle doludur.¹⁸ Kızlarının¹⁹, yeğenlerinin nişanları, düğünleri için yapılan irili ufaklı şenliklerin arasında, öncelikle oğullarının sünneti nedeniyle düzenlenen, 18 Eylül 1720’de başlayıp 2 Ekim 1720’ye değin onbeş gün süren, Osmanlı’nın son büyük şenliğindeki etkinliklerin görkemini, “**sûr-nâme**”sinde Seyyid Vehbî²⁰ anlatsa da Levni’nin çizgileri, renkleri, bu şenliği günümüze değin taşır.²¹

İlk kez metin ve içerik yönünden ayrıntılı tanıtımı burada yapılacak olan, özgünü Viyana Bib. Nat.’de [codex H.O. 95 (1101)] bulunan, büyük bir olasılıkla Hammer’in kitaplığından aktarılan,yazarını bilemediğimiz yazma “**sûr-nâme**”,²² Sultan III. Ahmet’in kızları, Ümmü Gülsüm Sultan²³ (1708-1732), Hatice Sultan²⁴(1710-1738) ve Atıke Sultan’ın²⁵ (1712-1737) “**tertîb-i nişân ve akd-i nikâh**”larını anlatıyor. Toplamı [1b-23a]

¹⁸Ö.Nutku, “Eski Şenlikler”, ‘III. Ahmet Dönemi’, ss.122-127.

¹⁹ M.Ç.Uluçay,y.a.g.y., ss.79-95.

²⁰ Reşat Ekrem Koçu, *Seyyid Vehbi : Surname*, İstanbul, 1938.

²¹ Esin Atıl, *Levni ve Surname, Bir Osmanlı Şenliğinin Öyküsü*, İstanbul, Koçbank Yay.,1999.

Gül İrepoğlu, *Levni : Nakış, Şiir, Renk*, İstanbul, Kültür Bak.Yay.,1999.

²²Metin And, *Osmanlı Şenliklerinde Türk Sanatları*, s.17, 32, 261.

Mehmet Arslan, *Türk Edebiyatında Manzum Surnameler (Osmanlı Saray Düğünleri ve Şenlikleri)* , s. 71’de, yazmayı “sehven” Paris Bib. Nat.’de gösterir.

²³1708’de doğan Ümmü Gülsüm Sultan, önce vezir Abdurrahman Paşa ile nişanlanmış,vezir ölünce 16 yaşında, Nevşehirli Tevki î (**Muvakki-Nişancı-Tuğraî-Tuğracı vb.sözcükleri, kavram ve dil açısından düşünmek Türkçe adına beni üzüyor**) Ali Paşa ile evlendirildi. Bkz. M. Ç. Uluçay, y.a.g.y., ss. 79-95.

²⁴1710 doğumlu Hatice Sultan, Hafız Ahmet Paşa ile evlendiğinde 14 yaşındaydı. Bkz. M.Ç.Uluçay, y.a.g.y., ss.79-95.

²⁵ 1712 doğumlu Atike Sultan, 12 yaşında, Sadrazam Nevşehirli Damat İbrahim Paşa’nın oğlu Genç Mehmet Paşa ile evlendirildi.. Bkz. M.Ç.Uluçay, y.a.g.y., ss.79-95.

varak düzeninde, 46 sayfa olan yazmanın ilk varlığında [1b] , gelinlerin, damatların hepsinden “**merhûme-merhûm**” diye sözedilişine bakarak elimizdeki metnin, şenliğin üzerinden uzunca bir süre geçtikten sonra yazıldığını ya da istinsah edildiğini gösteriyor. Doğal olarak elimizdeki dışında özgün yazmanın varlığı da gündeme geliyor. Surnamede, **19 Şubat 1724-16 Mart 1724** günleri arasında tamamlanan düğün törenlerinin “**tertîb-i nişân, mühimmât-ı nişân, akd-i nikâh, âlây-ı cihâz, âlây-ı arûs**” gibi bütün aşamalarının gelinlerin yaş sırasına göre anlatıldığını görürüz.

* VE BU HAKÎR...

İlk kez varak [5b]’de, yazmanın yazarının varlığına ilişkin ilk bilgi “...ve bu hakîr kıyâmen durmuş idik” tümcesinde geçer. Aldığı terbiye nedeniyle, kendisini görünüşte “bu hakîr” nitemiyle adlandıran yazar, varak [22a]’da “...fermân olunduğu üzere tertîb olunan defteri bu hakîr okudukda” ve “...bu hakîre....hil’atlar ilbâs olundu” diyerek görevini, konumunu belirleyip kendisini öne çıkarsa da adını yazmamıştır.

* SULTANIN KIZLARI EVLENİYOR :

[1b] Binyüzotuzaltı senesi mâh-ı cemâzi-yel-evvelinün / yigirmibeşinci pâzâr günü [20 Şubat 1724-E.S.] merhûm u magfûrûn-lehu cennet-mekân / firdevs-i âşiyân hudâvendigâr-ı sâbık Sultân Ahmed Hân / aleyhi-r-rahmetehu-vel-gufrân Hazretlerinin kerîmeleri merhûme / ve magfûrûn-lehâ Ümmü Gülsüm Sultân Hazretleri Tevki’î merhûm / Ali Pâşâ Hazretlerine ve diger kerîmeleri merhûme ve magfûrûn-lehâ / Hadîce Sultân Hazretleri vezîr-i mükerrrem merhûm Ahmed Pâşâ / Hazretlerine ve diger yine kerîme-yi mükerrremeleri merhû(me) ve magfûrûn-lehâ / ‘Atîke Sultân Hazretleri vezîr-i mükerrrem Muhammed Pâşâ Hazretlerine / akd olunub ve nişânları dahi ol günde gönderilmegle / tertîb-i nişân ve akd-i nikâh bu siyâk üzeredir ki zikir olunur /

[2a-b] Kapudan Mustafa Paşa hazretleri, Nişancı Ali Paşa’nın; Kethüda Beg Hazretleri, Ahmet Paşa ile Muhammed Paşa’nın SAĞDIÇLARI olurlar...

[3a] Düğün Nahılları – Şeker Tablaları :

[3b-4a] Mühimmât-ı Nişân :

[4b] Nişan Makremelerinin Verilişi :

[6a-b] Ümmü Gülsüm ve Atike Sultan'ın Onarbin Altın Mehr ile Akd-i Nikâhları

[7b] Âlây-ı Cihâz-ı Hazret-i Ümmü Gülsüm Sultân [2 Mart 1724] ve Eğlenceler :

[14b] “ mekânlarına gidüb ba‘dehû ahşâma karîb Sadr-ı / Âlî Hazretleri ve Şeyh-ül-islâm Efendi ve Sagdıç / Kapudan Pâşâ ve Dâmâd Ahmed Pâşâ yine Dâmâd Pâşâ / serâyına gelüb şevketlü Efendimiz ba‘de-l-magrib Serây-ı / Hümâyûnlarına ‘avdet buyurmuşlardır **ahşâmdan sonra / yatsuya degin çengi fasılları temâşâ olunub ba‘dehû /salât-ı aşâ edâsından sonra müezzinler ilâhî okuyarak / Dâr-üs-saâde Agası Hazretleri önlerine düşüb / Vezîr-i A‘zam ve Şeyh-ül-islâm ve sâir vüzerâ Dâmâd Pâşâyı / Mâbeyn Yolından Harem-i Sultâna gidecek Bâb-ı Saâdete / vardıklarında duâ idüb Dâmâd Pâşâ içerü girdikten / sonra Sadr-ı Âlî ve Şeyh-ül-islâm ve sâir vüzerâ mekânlarına / gidüb çengiler sabaha degin aheng itmişlerdür .....**”

[19a] Âlây-ı Cihâz-ı Hazret-i Hadîce Sultân [6 Mart 1724] :

[19a] Âlây-ı Arûs-ı Hazret-i Hadîce Sultân [9 Mart 1724] :

[20b] Âlây-ı Cihâz-ı Hazret-i Atîke Sultân [13 Mart 1724] :

[21a] Âlây-ı Arûs-ı Hazret-i Atîke Sultân [16 Mart 1724] :

* SONUÇ

Hepimiz surnamelerin, Osmanlı sarayının ve mensuplarının gündelik yaşamlarını / özel yaşamlarını renklendiren, anlamlandıran sünnet ve evlenme törenlerinin aktarıldığı önemli belgeler olduğunu biliyoruz.²⁶ Özellikle Osmanlı’da gündelik yaşamın ayrıntılarını işleyen incelemelerin²⁷ azlığının, eksikliğinin yanında, Osmanlı şenliklerini aktaran içerikleriyle surnameler, başta bir tarih malzemesi olmak üzere tarihçilere ve farklı uzmanlık alanlarındaki araştırmacılara ilginç bilgiler aktarırlar.

Tanıtmaya çalıştığım bu iki şenlikte de Osmanlı saray düğünlerinin bütün ayrıntılarını, törensel yapıyı, uygulanan protokol düzenini, görevlileri, verilen, alınan armağanlara ilişkin bilgileri, gösterileri, oyuncularını, müzisyenleri, kumaşları, mücevher-leri vb. öğreniyoruz.

1675 Şenliğinin eğlenceye dönük yüzünü ayrıntılı anlatımıyla tanıyan bizler, 1724 şenliğinde, Sultan III. Ahmet’in üç kızının düğünlerinin bütün aşamalarını, görevlileriyle, yollarıyla, binalarıyla, izleyicileriyle tanırken eğlence dünyasının hemen hiç anlatılmadığını da görüyoruz....²⁵ günlük düğün, eğlenceye ilişkin bir iki tümceyle geçirilmiştir. Fakat bu eksikliğin yanında, yabancı elçilik görevlilerine, düğün törenini bütün aşamalarıyla izleyebilmeleri için özel evlerin ayrıldığını da öğrenmek bir başka özellik.: **“...ale-l-husûs âsîtânede mukîm olan Balyoslar her ne kadar var ise seyr-i âlây için kendi iltimâs ve recâ eylediklerine binâen güzergâh olan mahallerde hâneler ta’yîn olunmuş idi...”**[22b].

. Burada, 1675 şenliğini farklı bir kalemden, 1724 şenliğini de yazarını belirleyemediğimiz bir yazmadan aktarıırken surnamelerin bizlere neler öğrettiklerini bir kez daha anımsa-t-makta yarar görüyoruz...Özünde folklorik bir malzemenin bir çok bilim dalıyla ne denli içiçe geçtiğini biliyoruz. Geleneklerden göreneklerden giyim kuşama, yemek kültürlerine, teşrifattan protokol kurallarına geçen toplumun değerlerine, eğlenceyle bütünleşen esnaf alayları etkinliklerine, toplu katılımın sağladığı düzen, devleti/yönetimi ve meslekleri yüceltme yanında mesleklere / sanatlara özendirme ve sanatkarlara saygınlık kazandırma vb. işlevleriyle inanılması zor bir paylaşım ve toplu katılımın sağladığı mutlulukla oluşan **“katharsis”**. Devlete ve sultana bağlılığın duyumsatıldığı görkemli **“pîş-keş”** törenlerinin ve **“yağma”**nın yanında nakkaşaneyi ve nakkaşları geleceğe taşıyan surnameler, Türk resim/minyatür sanatının ölümsüz belgeleri olurken özellikle **“mensur”**

²⁶ Suraiya Faroqhi, **Osmanlı Tarihi Nasıl İncelenir?**, çev.: Zeynep Altok, İstanbul, Tarih Vakfı Yurt Yay., 2003, s.111,119.

²⁷ Suraiya Faroqhi, **Osmanlı Kültürü ve Gündelik Yaşam**, çev.:Elif Kılıç, İstanbul, Tarih Vakfı Yurt Yay., 2000, ss.184-199.

Şeyh Ahmet El-Bedirî El-Hallak, **Berber Bedirî’nin Günlüğü-1741/1762 -Osmanlı Taşra Hayatına İlişkin Olaylar**, çev.: Hasan Yüksel, Ankara, Akçağ Yayınları, 1995.

surnameler Türkçemizin düzyazı anlatımı açısından hâlâ incelenmemiş anıtlarıdır...Doğal olarak Arapça ve Farsçanın çarkında savrulan Türkçe sözcüklerin güzelliklerini, Türkçe anlatım olanaklarının çokluğunu, yitirilen deyimlerimizi, atasözlerimizi vb. yeniden, yeniden tanıyoruz..Türkçenin tarihsel sözlüğünün en ilginç ve önemli kaynakları surnamelerimizdir..Bir gün tarihsel sözlüğümüzün hazırlık çalışmalarını görmek “mukadder” olursa, biz de “halimizce” katkıda bulunmak isteriz...

Şimdilik son bir dilekle sözlerimizi noktalayalım...Tiyatro terimlerimiz üstüne bugüne değin sayın Ö. Nutku'nun dışında çalışan olmadı²⁸. Özellikle Osmanlı gösteri sanatının bütün terimleri surnamelerde saklı..Dileğimiz, bu gizi açığa çıkarmak....

* Ek : 1724 SURNAMESİ :

SÛR-NÂME-İ HÜMÂYÛN (H.1136 / M.1724) / Viyana Nat. Bib. Codex H.O.95 (1101)

(Yazarı belli değil.. Bkz. And, OSTS, 1982, s.17, 32, 261; Arslan, TEMS, 1999, s.71.)

[1b] Binyüzotuzaltı senesi mâh-ı cemâzi-yel-evvelinün / yigirmibeşinci pâzâr günü [20

Şubat 1724-E.S.] merhûm u magfûrûn-lehu cennet-mekân / firdevs-i âşiyân

hudâvendigâr-ı sâbık Sultân Ahmed Hân / aleyhi-r-rahmetehu-vel-gufrân Hazretlerinin

kerîmeleri merhûme / ve magfûrûn-lehâ Ümmü Gülsüm Sultân Hazretleri Tevki‘î

merhûm / Ali Pâşâ Hazretlerine ve diğer kerîmeleri merhûme ve magfûrûn-lehâ /

Hadîce Sultân Hazretleri vezîr-i mükerrer merhûm Ahmed Pâşâ / Hazretlerine ve

diğer yine kerîme-yi mükerrerleri merhû(me) ve magfûrûn-lehâ / ‘Atîke Sultân

Hazretleri vezîr-i mükerrer Muhammed Pâşâ Hazretlerine / akd olunub ve nişânları

dahi ol günde gönderilmegle / tertîb-i nişân ve akd-i nikâh bu siyâk üzeredir ki zikr

olunur /

[2a] Yevm-i mezbûrdan bir gün evvel [19 Şubat 1724-E.S.] devletlü sadr-ı âlf-kadr /

Efendimüz Hazretlerinin serây-ı zerrîn ve fermân-ı saâdet / karîneleri üzere Serây-ı

Hümâyûnda Dîvân-hâne-yi Hümâyûn / olan Kubbealtı iydi şerîflerde tezyîn olunagelen

/ elbise-yi mahsûsasından gayri dâiren-mâdâr / yasduklar ve minderler ve sahn-ı Dîvân-

hâne acem kâlîçeleriyle / ferşide ve derûn-ı Kubbede Dîvân-hâne Kapısı /

mukâbelesinde Devletlü Efendimüz oturacak minder / sözünü mak‘ad ile mümtâz

²⁸ Özdemir Nutku. Gösterim Terimleri Sözlüğü, Ankara,(T.D.K. Yay. , 1983.

olmuşidi ve Hâcegân-ı / Aklâm Dâiresi ve Reîs Efendi tarafı dahi bil-cümle / Mehter-hâne-i Hâssadan döşendirilüb müheyyâ / etdürülmüşdi ve yine yevm-i mezbûrdan bir gün evvel [19 Şubat 1724-E.S.] / dâmâd-ı cihân-dârî olacak vüzerâ-yı müşârün-iley-hüma / hazerâtı taraflarından gönderilecek nişân-ı mühimmâtları / Serây-ı Hazret-i Sadr-ı Âlîde müretteb ve müheyyâ etdürülmüşdi / ve yevm-i nişânda vezîr-i mükerrerem saâdetlü Kapudan Pâşâ / Hazretleri vezîr-i mükerrerem saâdetlü Nişâncı Ali Pâşâ /

[2b] Hazretlerine sagdıç olub saâdetlü Kethüdâ Beg / Hazretlerinün dahi Rûmeli pâyesi olmagla vezîr-i / mükerrerem Ahmed Pâşâ Hazretlerinün ve saâdetlü vezîr-i mükerrerem / Muhammed Pâşâ Hazretlerinün vekîlleri ve sagdıçları olmagla / ale-s-seher Serây-ı Âsafiden hareket olundukda Kapudan / saâdetlü Mustafa Pâşâ Hazretleri kallavî ve ferrâce / kürk ve süvâr oldukları atları dîvân rahtı / ve abâyî ile müzeyyen ve rikâblarında olan Sarrâc Başı / mücevveze ve Matracı ve Tüfekçileri gice kecelerile-?- ve / Kapucular Kethüdâsı ve Selâm Agası mücevveze ve erkân / kürkler ile süvâren ilerüce gitmişlerdür ve saâdetlü / Kethüdâ Beg Hazretleri dahi selîmî ve ferrâce kürk / ile dîvân pesatalu-?- ata süvâr olduklarında âlây-ı / nişân yürimekile ibtidâ Kulaguz Çâvuş mücevveze / ve erkân kürk ile bunun ardınca devletlü ‘ismetlü / Ümm-i Gülsüm Sultân ‘âlî-şân Hazretleri Kethüdâları / mücevveze ve erkân kürk ile ve ba‘dehû tertîb olunduğı /

[3a] üzere saâdetlü Âli Pâşâ Hazretlerinün tarafından / verilecek nişân-ı mühimmâtı yürimekle dal fes / dol-a-malı harbeci yeniçerilerile ikişer ikişer yigirmi / aded tîl-i sagîr nahllar ve bunlardan sonra otuz / aded mücellâ ve münakkaş tablalar ki beher tablanun / üzerinde üçer aded şeker kutuları olmagla / üzerleri boyamalarile pûşide idi ve iki aded / tabla içinde şeker bagçeleri varidi ve ba‘dehû / sîm-i hâlisden masnû‘ bir aded sagîr

nahl mezbûrun / taraf-ı yesârında sîm tebsi üzerinde cevâhir kutusu / gidüb bu tablaların her birini mücevvelü ve beyâz / sâdelü ve cedîd cizmelü vâcib-ür-riâye agaları / götürüb bunlardan mâ-‘adâ mücevher kuşak ve elmâslu / istefân ve elmâs yüzük ve elmâs bilâzik ve elmâsh / zümrüd-i kebîr küpe ve mücevher ayna ve na‘lin ve mest ve / pâbûc ve elmâs sorguc ve elmâs cebr-est-?- dört / aded beşeryüz dirhem sîm tebsilere taksîm olunub /

[3b] her bir tebsiyi bir mücevvelü ve ferrâce semmûr kürklü Sadr-ı / A‘zam Kapucu Başı Agaları götürüb hatta cevâhir / götüren agaların her birlerinin yanlarına ikişer nefer / mücevvelü ve beyâz sâdelü vâcib-ür-riâye agaları nigh-bân / ta‘yîn olunmuşdı ba‘dehû vezîr-i müşârün-ileyhün Kethüdâsı / mücevveze ve erkân kürk ile yürimekle vezîr-i müşârün-/-ileyhün nişân-ı mühimmâtı bu tertîb ile mürûr itmegin bunun / ardınca tertîb-i mezkûr üzere saâdetlü Muhammed Pâşâ / Hazretlerinin nişânı mürûr idüb ba‘dehû sagdıç / vezîr-i mükerrem Kapudan Pâşâ ve diger sagdıç Kethüdâ Beg / Hazreti hem-‘inân yürüyüb bu tertîb ü âlây ile Bâb-ı / Hümâyûndan Serây-ı Âmire duhûl ve Orta Kapudan içerü / gidildikde eşyâ-yı mezkûre Harem-i Hümâyûna gitmege izin / oluncaya degin Orta Kapudan Zülüflüler Kapusu kurbuna / degin ale-t-tertîb verilüb emre muntazır oldılar ba‘dehû / Kapudan Pâşâ Hazretleri ve saâdetlü Kethüdâ Beg / Hazretleri Dîvân-hâne-yi Hümâyûna muttasıl olan Harem-i /

[4a] Hümâyûn Kapusına varub saâdetlü Dâr-üs-saâde / Agası Hazretleri Harem-i Hümâyûndan zuhûr eyledikde cümlesi / kıyâm idüb mühimmât-ı nişânun Harem-i Hümâyûna nakli izn-i / Hümâyûn olmagla eşyâ-yı mezkûrı Teberdârân-ı Hâssa / alub ve Harem-i Hümâyûn Kapusından agalara virüb ba‘dehû / aga-yı müşârün-ileyh hazretleri önüne düşüb taşradan / geldiği tertîb üzere Harem-i Hümâyûna götürmüşlerdür / hatta her vezîrün nişânı ‘akîbinde eşyânun defteri / saâdetlü Kethüdâ Beg Hazretlerinde atlâs kîseler / içinde mevcûd olmagla teslîm eylemişlerdür ve nişân / teslîmi vaktinde sagdıçân-ı müşârün-ileyhümâ Harem-i Hümâyûn / kapu hâricinde oturmuşlardur ve nişân teslîmünden /sonra Dar-üs-saâdet-üş-şerîfe Agası Hazretleri / ibtidâ saâdetlü Ali Pâşâ Hazretlerine gidecek / nişân makremesi çıkarub kemâl-i âdâb ile Kapudan / Pâşâ

Hazretlerine virüb anlar dahi ba‘d-et-ta‘zîm / alub vezîr-i müşârün-ileyhün
Kethüdâsına teslîm eylediler /

[4b] ba‘dehû Dâr-üs-saâde Agası Hazretleri Kapudan Pâşâ / Hazretlerine bir yevmiyye
verdiler anlar dahi ikrâmla alub / koyunlarına kodılar ba‘dehû Dâr-üs-saâde Agası
Hazretleri / tekrâr içerü girüb Ahmet Pâşâ Hazretlerine gidecek / nişân makremesi
çıkırub sagdıç-ı sâni saâdetlü / Kethüdâ Beg Hazretlerine virüb anlar dahi alub vezîr-i /
müşârün-ileyhün Kethüdâsına teslîm ba‘dehû Dâr-üs-saâde / Agası Hazretleri Kethüdâ
Beg Hazretlerine bir yevmiyye / virdiler anlar dahi koyunlarına kodılar ba‘dehû Dâr-
üs-saâde / Agası Hazretleri yine içerüye girüb saâdetlü / Muhammed Pâşâ Hazretlerine
gidecek nişân makremesini / çıkırub yine Kethüdâ Beg Hazretlerine teslîm eylediler /
anlar dahi vezîr-i müşârün-ileyhün Kethüdâsına teslîm anlar / dahi koyunlarına koyub
hıfz eylediler bu def‘a yine / Dâr-üs-saâde Agası Hazretleri Kethüdâ Bege bir yevmiyye /
dahi virüb anlar dahi koyunlarına kodılar bu kâr-ı / müstahsene tamâmından sonra
Dâr-üs-saâde Agası /

[5a] Hazretleri tarafından şerbet ve buhûr verilüb ba‘dehû / Sagdıç Pâşâ ve Kethüdâ
Beg Hazretleri mahall-i merkûmdan / kalkub Kubbe-i Hümâyûn tarafındanistirâhat ve
devletlü / inâyetlü Sadr-ı Âli Hazretlerinün teşrîfine müterakkıb / oldılar ba‘dehû sâat
üçü geçerek devletlü Sâhib-i / Devlet Hazretleri Serây-ı Âlileründen hareket
eyledüklerinde / kallâvî ve çemenî yeşil çuka ferrâce semmûr kürk ve / süvâr oldukları
esb-i sabâ-reftârları mücevher ve / murassa‘ dîvân rahtlü ve mücevher kesme ile
müzeyyen idi / ve Şeyh-ül-islâm Efendi Hazretleri Serây-ı Âsfîde / hâzır olmagla beyâz
çuka ferrâce kürk ve örf ile / süvâr olduklarında Yeniçeri Agası ve Defter-dâr Efendi /
dahi mevcûd olmagla ibtidâ Kulaguz Çâvuş mücevveze ile / ba‘dehû Kâtib-i Çâvuşân
ve Emîn-i Çâvuşân ba‘dehû Reîs / Efendi ve Çâvuşbaşı Aga ba‘dehû Yeniçeri Agası
ve Defter-dâr / Efendi selimî ve ferrâce kürklerle ba‘dehû devletlü ve inâyetlü /
Efendimiz Hazretleriyle Şeyh-ül-islâm Efendi Hazretleri /

[5b] hem-‘inân Serây-ı Hümâyûna teşrîf ve Dîvân günlerinde nüzûl / etdükleri mahalde
sâye-endâz-ı iclâl olub Serây-ı Âmireye / duhûllerinde Bostancıbaşı Aga ve Mîr-âhûr-ı
Evvel ve Sâni / ve Kapucılar Kethüdâsı selimî ve ferrâce kürkleriyle istikbâl / ve aliyy-i
mir’ât-behem önlerince ikişer ikişer yürüyüb Dîvân-hâne-yi / Hümâyûna teşrîf ve sadre

kuûd buyurdılar ve sag / taraflarına Şeyh-ül-islâm Efendi Hazretleri oturdılar / ve taraf-ı yesârına Kapudan Pâşâ Hazretleri oturdılar / alt tarafına Yeniçeri Agası ve Defter-dâr Efendi oturdılar / ve nişâncı suffesi önünde olan mindere Ayasofya-yı / Kebîr Câmî'î cum'a vâizi Esîrzâde Efendi oturub / bu esnâda saâdetlü Kethüdâ Beg ve Reîs Efendi ve Çâvuş-/başî ve Bostancıbaşî ve Mîr-âhûr Agalar ve Kapucular Kethüdâsı / ve bu **hakîr** **[E.S.]** kıyâmen durmuşidik ba'dehû Teber-dârân-ı Hâssa / tatlu ve kahve virdiklerinden sonra Dâr-üs-saâde-t-üş-şerîfe / Agası Hazretleri da'vet olunub geldikde kıyâm olunmagla / dest-bûs-ı Hazret-i âsafî ile müşerref olduklarından sonra /

[6a] Kapudan Pâşâ üst tarafına oturub celse-yi / hafifeden sonra Harem-i Hümâyûn-ı meymenet-makrûna / gidüb ibtidâ Ümmü Gülsüm Sultân Efendimüzün vekâletini / alub geldikde Hazine-dâr-ı Şehr-yârî ve Musâhib-ı Şehr-yârî / İsmail Aga şehâdetleriyle ve Sagdıç Pâşâ Hazretlerine / vezîr-i müşârün-ileyh Ali Pâşâ Hazretlerinün Kethüdâsı / ve Dîvân Efendisi şehâdet itmelerile sâat dörde / varacak zamân ihtiyâr olunan vakt-i şerefde Şeyh-/ül-islâm Efendi bir kâğıd çıkarub ba'd-el-hutbe Ümmü / Gülsüm Sultân Efendimüz Hazretleri saâdetlü Ali Pâşâ / Hazretlerine onbin altun mehr ile akd ü nikâh / idüb ba'dehû Şeyh-i mûmâ-ileyh duâ eylemişdür Dâr-üs-saade / Agası Hazretleri tekrâr içerü girüb diger sultânların / dahi vekâletlerin alub geldikde Ahmed Pâşâ ve Muhammed Pâşâ / Hazretlerinün vekîlleri Kethüdâ Beg Hazretleri olmagla Ahmed / Pâşânun kethüdâsı ve âdemîsi ve Muhammed Pâşânun Reîs Efendi / ve Çâvuş Başî şehâdetleriyle vekâletleri mübeyyen oldukda /

[6b] devletlü Hadîce Sultân Efendimüz Ahmed Pâşâyâ ve devletlü / Âtike Sultân Efendimüz Muhammed Pâşâyâ onarbin altun mehrile / Şeyh-ül-islâm Efendi ba'd-el-hutbe başka başka / akd idüb ve Şeyh-i mûmâ-ileyh dahi başka başka / duâ eylemişdür hakk-ı subhâne ve teâlâ mübârek ve mütayemmen / idüb tevâlüd ü tenâsül ihsân eyleye âmîn ba'd-el-akd / Şeyh-ül-islâm Efendi Hazretlerine taraf-ı hümâyûndan olmak / üzere gülpenbe çuka ferrâce semmûr kürk ilbâs olunmuşdur / ba'dehû Dâr-üs-saâde Agası Hazretlerine dahi ve vüzerâ-yı / müşârün-ileyhüm hazerâtı taraflarından bir biri üzerine mükerreren / üç aded semmûr ferrâce kürk ilbâs olunduktan sonra / taraf-ı hümâyûndan dahi mu'tâd üzere bir kürk ilbâs / olunmuşdur ve yine taraf-ı hümâyûndan sagdıç Kapudan / Pâşâ Hazretlerine dahi ser-â-sere kabalu semmûr kürk ilbâs / ve ba'dehû Kethüdâ Beg Hazretlerine dahi ferrâce semmûr kürk / ilbâs

olundukdan sonra Ayasofya Şeyhi Efendiye dahi / ferrâce semmûr kürk ilbâs ve sultânân efendilerin üç /

[7a] nefer baş agalarına dahi pâşâlar taraflarından birer / semmûr kürk ilbâs olundukdan sonra Yeniçeri Agasına / ve Defter-dâr Efendi ve Reîs Efendiye ve Çâvuş Başıya / ve üç nefer pâşâ kethüdâlarına ve Telhîsî Agaya ve Karakulaga / ve Kethüdâyı Bevvâbîn-i Sadr-ı Âlî ve bu hakîre [E.S.] dahi hil'at ler / ilbâs olunmuşdur ba'dehû Dâr-üs-saâde Agası Hazretleri / akd-ı nikâh teblîği için rikâb-ı hümâyûn-ı şevket-makrûna / yüz sürdükde Dâr-üs-saâde Agası Hazretleri yediyle / taraf-ı hümâyûndan devletlü Sadr-ı Âlî Hazretlerine ikrâmen / ser-â-sere kabalı gâyet a'lâ semmûr kürk irsâl-i hümâyûn / buyurulmanın ilbâs olunub ba'dehû Teber-dârân-ı Serây-ı / Atfık buhûr virdüklerinden sonra devletlü Efendimiz hareket / ve geldükleri siyâk üzere Serây-ı Âlîlerine 'avdet / ve esnâ-yı tarîkde ihsân ve atâ ile cümleyi mesrûr / itmişlerdür cenâb-ı rabb-ül-izzet ömürlerin dâim eyleyüb / sâye-yi merhametlerin üzerimizden dûr eylemeye âmîn / Âlây-ı cihâz-ı Hazret-i Ümmü Gülsüm Sultân-ı 'âlî-şân Hazretleri/

[7b] sene-yi mezbûra mâh-ı cemâzi-yel-âhîrinün üçüncü pâzâr-/ertesî günü [28 Şubat 1724-E.S.] devletlü ismetlü Ümmü Gülsüm Sultân Efendimizin / cihâz-ı letâfet-engîzlere(i) Serây-ı Hümâyûn-dan âlây ile/alnub Kadırga Limânındaki serâyına nakl olunmag-la/cihâz âlâyına süvâr olacak ricâl-i Dîvân yevm-i mezbûrda / ale-s-seher Serây-ı Hümâyûnda mevcûd bulunmala-riçün Çâvuş / Başı Aga tarafından bir gün mukaddem tezkireler gönderilmekle / herkese tenbîh olunduğı üzere gelüb hâzır olduklarından / sonra sâat ikiye varacak zamân cihâz tahmîl olmagla / mübâşeret olundukda ibtidâ onbir aded kabaklı arabalar / tahmîl ba'dehû Dâr-üs-saâde Agası Hazretleri Harem-i Hümâyûn / kapısı hâricinde oturub eşyâ-yı nefisenün / katârları tahmîl olunduğuna nezâret eyledikleri hâlde / Mîr-âhûr-ı Evvel Aga ve Mîr-âhûr-ı Sâni Aga destâr-ı devrî / ve ferrâce kürklerle ellerinde degneklerle tahmîle ikdâm / ve mihterân-ı hayme-i hâssa yedleriyle yedi katâr katır / tahmîl ve bu esnâda sagdıç vezîr-i mükerrerem Kapudan Mustafâ /

[8a] Pâşâ Dâr-üs-saâde Agası Hazretlerinin misâfir odasına / teşrîf eylediler ba'dehû Defter-dâr Efendi ve Yeniçeri Agası / ve bazı kibâr dahi mahall-i mezbûre gelüb tatlu ve

kahvelerden / sonra Dâr-üs-saâde Agası Hazretleri dahi cihâz-ı tahmîl / tamâmından sonra oda-yı mezbûre geldikte cümlesi kıyâm / ve cüz'(ü)jce kuûd ve ârâmdan sonra sâat üçe / varacak vakitte Kapudan Pâşâ Hazretleri mahall-i mezbûrdan / hareket ve süvâr olmuşlardır lakin ricâl-i dîvân Kapudan / Pâşâdan civârîde sâat-ı mukaddem Orta Kapu hâricinde / süvâr olub tertîbleri üzere cihâzın çıkmasına muntazır / ve Kapudan Pâşâ süvâr oldukda âlây mürûr itmegin / tertîb-i âlây bu vechledür ki ibtidâ Kulaguz Çâvuş / ba'dehû Ases Başı ve Su Başı kisve-yi dîvâniyyeleri ile / ve neferâtı keçe ile ba'dehû çâvuşân-ı dü-gâh-ı âlî mücevveze /ve tellerile ba'dehû Çâvuşân-ı Sipâh ve Silahdâr mücevve(z)eler ile /ba'dehû Gedikli Zuamâ-i müteferrika kân-ı mücevveze ve tellerü ferrâce semmûr / kürkler ve ağır-raht ve kesmelü atlar ile ba'dehû ümenâ ve hâce-gân /

[8b] ve Sultân Kethüdâları dahi mücevveze ve erkân kürkleri / ve ağır-raht ve kesmelü atlar ba'dehû Tob Arabacılarbaşı mücevveze / ve erkân kürk ile ve kemer-raht ve dikden-?- ile ba'dehû / Tobcı Başı selîmî ve kürk ile ba'dehû Cebeci Başı Aga / selîmî ve dîvân-rahtı ve abâyî ile ba'dehû Samsuncı / ve Zagarcı Başı ve Kol Kethüdâsı kuka yalıcın-?- ve erkân / kürk ve dîvân günlerinde süvâr oldukları bisât ile / ba'dehû Yeniçeri Efendisi ba'dehû Sekbân Başı selîmî ve erkân / kürk ve dîvân rahtı ve abâyî ile ba'dehû Sipâh ve Silâh-dâr / Kethüdâları mücevveze ve erkân kürklerle ba'dehû atlu mukâbele celîsi / ve kâtibleri mücevveze ve erkân kürklerle ba'dehû Sipâh Silâh-dâr / Agaları selîmî ve erkân kürk ve dîvân-rahtlarla ve abâyî / atlarla ba'dehû Şikâr-ı Hümâyûn Agaları kezâlik ve ba'dehû / Kapucı Başı Agaları selîmî ve erkân kürkleri ve dîvân-/-rahtlarla ba'dehû Defter Emîni Efendi selîmî ve erkân kürk / ve dîvân-rahtı ile ba'dehû Şukk-ı (?) Sâni ve Sâlis Efendiler dahi / siyâk-ı meşrûh üzere ba'dehû Defter-dâr Efendi ba'dehû /

[9a] Yeniçeri Agası selîmî ve erkân kürk ve dîvân-rahtı / ve abâyî ile ba'dehû sagdic vezîr-i mükerrerem Kapudan / Pâşâ kallâvî ve erkân kürk ve süvâr oldukları / esb-i sabâ refâtârları dîvân-rahtı ve abâyî ile / müzeyyen ba'dehû vezîr-i müşârün-ileyhün Silâh-dâr ve Mühr-dârı / ba'dehû vezîr-i müşârün-ileyhün bir aded dîvân bisâtlu / yedek atı ba'dehû teşrifâtı ba'dehû Dâmâd Pâşâ Hazretlerinün / kethüdâsı ve gelin sultân Hazretlerinün kethüdâsı mücevveze / ve erkân kürklerle ve ba'dehû Mîr-âhûr-ı Evvel Aga selîmî / ve erkân kürk ve dîvân-rahtlu at ile ve ba'dehû selîmî / ve erkân kürklerle

otuz nefer Harem-i Hümâyûn Agaları / ba‘dehû cevâhir kafesleri ve sîm-evânîsi
ba‘dehû Mîr-âhûr-ı / Sânî Aga selîmî ve erkân kürk ve dîvân-rahtı ve abâyî / ile ve
Hayme-yi Hâssa Mehter Başısı mücevveze ve erkân / kürk ve ağır raht ve kesme ile
Mîr-âhûr-ı Sânî ile hem-‘inân / yürüyüb ba‘dehû katâr yürimekle katârların etrâfına /
ta‘yîn olunan dal fes mehterân neferâtından gayri her /

[9b] katâra iki mücevvelü Mehter Oda Başları ta‘yîn / olmuşidi ba‘dehû kapaklu
arabalar ba‘dehû Mehter-hâne-yi Mîr-‘alem / bu tertîb üzere Bâb-ı Hümâyûndan
çıkılıb Cebe-hâne / önünden ve Ayasofya Hammâmı önünden Dîvân Yoluna / gidecek
dört yol agzına bakkallu köşesinden / dik aşağı So(g)ukçeşme önünden Âlây Köşkü
altından / Şengül Hammâmı yokuşundan vezîr-i a‘zamun art kapusından / sebil
köşesinden sapılıb Dîvân Yoluna çıkıldıkda / Firûz Aga Câmi‘i önünden At Meydâmı’na
ve miyâne-i / meydândan Şeyh-ül-islâm Efendinün bağçe divârile / art kapusu
sokâkından Nahl-bend Çarşusundan / Çardaklı Hammâmı önünden Kadirga Limanına
varılıb / mukaddem varan ricâl serâyun ön kapusu tarafından ale-/l-tertîb selâma
dizilmişlerdi lakin Sagdıç Pâşâ / mu‘tâd üzere cihâ-d-zı teslîm için Harem Kapusundan
/ girmekle ricâl-i Dîvândan Defter-dâr Efendi ve Yeniçeri / Agası ve Defter Emîni
Dâmâd Pâşâ yanına çıkub kahve /

[10a] ve buhûrdan sonra mekânlarına gitmişlerdür sâirleri / selâm mahallinden ‘avdet
itmişlerdür ba‘dehû Kapudan / Pâşâ Hazretleri kallâvî ve ve sadev-kârî asâ ile / Harem
Kapusında oturub cihâzı bil-cümle huzûrından / geçirüb agalara teslîm eyledükden
sonra Ali Pâşâ / Hazretlerinün yanına varub oturdılar zîrde / defter olundığı üzere
herkesün hil‘at ları ilbâs / olundu ba‘dehû ‘avdet buyurmuşlardur ismetlü / Ümmü
Gülsüm Sultân Hazretlerinün cihâzları geldiği / gün dâmâd Ali Pâşâ Hazretleri
tarafından ilbâs olunan hil‘at lardür // Baltacılar Kethüdâsına hâs hil‘at 1 // Hünkâr-
ı Mehtar Başısına hâs hil‘at 1 // Sûrna-zen Başıya ednâ hil‘at 1 // Agabâbasına beş
kuşaklık hil‘at 1 // Vekîl-i Harc Teber-dâraya kuşaklık tebel / til(?) hil‘at 1 //
Har-bende Başıya ednâ hil‘at 1 // Sultân Kethüdâsına hâs hil‘at 1 // Baş Agaya hâs
hil‘at 1 // Teber-dârâya in‘âm için mezbûra teslîm olunan gurus 150 // Serây-ı
Cedîd başkik(?) gulâmına(?) hâs hil‘at 1 //

[10b] Oda lâlâsına hâs hil‘at 1// Hayme-yi Hâssa Mehter Başısına hâs hil‘at 1//

Agayân-ı Harem-i Hümâyûn nakden 28 hil'at -ı ednâ murassa 28

Âlây-ı 'arûs-ı Hazret-i Ümmü Gülsüm

Binyüzotuzaltı senesinde mâh-ı cemâzi-yel-âhirün / altıncı pençşenbe günü [2 Mart 1724-E.S.] ismetlü Ümmü Gülsüm Sultân-ı 'âlî-şân / Hazretleri Serây-ı Hümâyûndan alınub âlây ile Kadırğa / Limanında vâki' serâylarına nakl olunmagla âlâya me'mûr / olan ricâl-i Dîvân yevm-i mezbûrda ale-s-seher Serây-ı / Hümâyûna gelüb tekrâr hâzır olmalarıçün fermân olundığı / üzere bir gün evvel Çâvuş Başı Aga tarafından tezkireler / irsâl olunmuşidi ve yine bir gün evvel Serây-ı Hümâyûnda / sultânların râkibe olacakları arabaları setr ü muhâfaza / içün Harem-i Hümâyûn Kapısı önünde mukteza olan arabalara / kâfi olacak kadar meydâna dâiren-mâdâr sokâklar / çekilüb müheyyâ itdürilmişidi ve yine bir gün evvel / Bâb-ı Hümâyûn üzerinde olan Dîvân-hâne şevketlü /

[11a] mehâbetlü kudretlü pâdişâhımıza âlâyı seyr içün tathîr / ve Mehter-hânedan döşendirilüb hâzır itdürilmişidi / bu takdîrce yevm-i mezbûrda erkân-ı devlet ale-s-seher /Serây-ı Hümâyûna gelüb müctemi' olduklarından sonra vüzerâ / ve Şeyh-ül-islâm ve Kâzî-asker Efendiler ve Nakîb-ül-eşrâf / ve Istanbul Kadısı sâat ikide Serây-ı Hümâyûna / gelüb Dâr-üs-saâde Agası Hazretlerinin misâfir / odasına teşrîf eylediler ba'dehû sâat üçe / varacak zamân Sadr-ı Âlî Hazretleri dahi Serây-ı / Hümâyûna gelüb Dâr-üs-saâde Agası Hazretlerinin / odasına teşrîf itmekle mukaddem gelen verâ' oda / kapusunun hâricine çıkub selâm-ı âsifiye?- muntazır / oldılar Şeyh-ül-islâm Efendi dahi oda kapusunda / istikbâl ba'dehû Efendimiz odaya girüb tatlu ve kahve / virilüb ba'dehû Sâhib-i Devlet Hazretlerinin teşrîfinden / sonra Serây-ı Hümâyûna gelen ricâl-i Dîvân süvâr itdirilüb / şevketlü Efendimiz Bâb-ı Hümâyûn üzerinde olmagla ricâl /

[11b] âlâyı Bâb-ı Hümâyûna degin yerlü yerine tertîb olunub / ba'dehû Sultân Hazretleri gerdüne-yi letâfet-nümûnlarına / râkibe olduklarında âlây yürütdürülmekle **Tertîb-i Âlây** Bu Vec(h)le dene -?- (dir ki) İbtidâ Kulaguz Çâvuş mücevveze ve erkân kürk ile ba'dehû / Dergâh-ı Âlî mücevveze ve tellüyle ba'dehû Çâvuşân-ı Sipâh /ve Silâh-dâr mücevvezeler ile ba'dehû Agayân-ı Sadr-ı Âlî mücevveze / ve erkân kürklerle ba'dehû Gediklü Zuamâ ve müteferrika kân-ı / mücevveze ve teller ve erkân kürklerle ba'dehû Sultân Kethüdâları / mücevveze ve erkân kürklerle ba'dehû Ümenâ ve Hâce-gân / mücevveze ve erkân kürk ve ağır raht ve kesmelü atlar ile /

ba‘dehû Tob Arabacı Kethüdâsı Mantarî ve Çâvuş mücevveze / ve erkân kürk ve kemer-raht ile ba‘dehû Tobcılar Kethüdâsı / Mantarî ve Çâvuşu mücevveze ile ve Tobcı Başı selîmî / ve dîvân-rahtı ile ba‘dehû Cebeciler Kethüdâsı Mantarî / ve Çâvuşu mücevveze ile ba‘dehû Cebeci Başı selîmî ve erkân /

[12a] kürk ve dîvân-rahtı ile ba‘dehû Yeniçeri Zâbitânından / Devecilerden Baş Çâvuşa gelince üslûb-ı dîvânîlerle / Baş Çâvuş Samsuncı ve Zagarcı ve Kol Kethüdâsı balıgcin / ve ferrâce kürk ve Dîvân günlerinde evde geldikleri / bisât ile ba‘dehû Sipâh ve Silâh-dârları mücevveze ve erkân / kürklerle ba‘dehû Atlu Mukâbelecisi ba‘dehû Kâtibleri / mücevveze ve erkân kürklerle ba‘dehû Sipâh ve Silâh-dâr / Agaları selîmî ve erkân kürk ve dîvân-rahtlı atlar ile / ba‘dehû Şikâr-ı Hümâyûn Agaları selîmî ile ba‘dehû Kapucı/-başı Agalar selîmlerile ve erkân kürklerle ba‘dehû / Kethüdâ-yı Bevvâbîn ve Mektûbî-i Sadr-ı Âlî ba‘dehû Tezkere-i / Evvel ve Sâni mücevveze ve erkân kürklerle ba‘dehû Defter / Emîni Efendi selîmî ve erkân kürk ve dîvân-rahtı / ve abâyî ile ba‘dehû Şikk-ı Sâni ve Sâlis Efendiler selîmî / ve erkân kürkleri ve dîvân-rahtlı atlar ile ba‘dehû / Yeniçeri Agası ve Defter-dâr Efendi selîmî ve erkân / kürkleri ve dîvân-rahtlı atlar ile ba‘dehû Haremeyn-eş-şerîfeyn /

[12b] Müfettişi Efendi örf ü muvahhidî sof kürk ile / ba‘dehû Nakîb-ül-eşrâf ve İstanbul Kâdısı örfler / ve muvahhidî kürkleri ile ba‘dehû Sadreyn Efendiler dahi / örfler ve muvahhidî kürklerle ba‘dehû vezîr-i mükerrerem Ahmed / Pâşâ kallâvî ve ferrâce kürk ve dîvân rahtlı at ile / ba‘dehû Kethüdâ-yı Sadr-ı Âlî Hazretleri selîmî ve erkân / ve dîvân bisâtlu ata süvâren vezîr-i müşârün-ileyh ile / hem-‘inân ba‘dehû vezîr-i mükerrerem Kapudan Pâşâ Hazretleri / kallâvî ve erkân kürklerle hem-‘inân ba‘dehû Re‘is / Efendi ve Çâvuş Başı Aga selîmî ve erkân kürkleri / ve dîvân bisâtlu atlar ile ba‘dehû devletlü Sadr-i Âlî / Hazretleri ve ferrâce kürk ve süvâr oldukları atları / mücevher dîvân-rahtı ve incü işleme kesme ile müzeyyen ve / rikâblarında Muhzır Aga balıgcin ve kuka ve ferrâce kürk / ile Bostancılar Oda Başısı külâh ve ser-â-

ser kuşak / ve al çuka dolma ile piyâde yürümüşlerdür ve Şeyh-ül-islâm / Efendi dahi örf ü beyâz çuka ferrâce kürk ile Sadr-ı /

[13a] Âlî Hazretlerinün sol tarafında hem-‘inân yorılıb-?-(yürüyüb)/ ba‘dehû Silâh-dâr-ı Sadr-ı Âlî kuntuş semmûr kürk ve cevâhir / ile murassa‘ kılıcı hamâil-vârî takinub ve Mühür-dâr-ı Sadr-ı / Âlî ile hem-‘inân yürüdiler ba‘dehû iki aded dîvân / bisâtlu yedekler ba‘dehû Muhzır Aga tâifesi giceleri-? / ile ba‘dehû Teşrifât-ı Dîvân-ı Hümâyûn mücevveze ve erkân / kürk ve ağır kemer rahtla ba‘dehû Dâmâd Pâşânun Kethüdâsı / ve Sultân Kethüdâsı mücevveze ve erkân kürklerle ve / ba‘dehû dal fes iki sıra birkaç yüz tersâne bahadırları / ve bunların nihâyetinde Kapudanları ellerinde nîze-yi hadrâile / ve ba‘dehû Mi‘mâr Aga mücevveze ve erkân kürklerle önünde / neccârlarile bunların ardınca iki aded nahl-ı kebîr ve / nahl-ı kebîrlerin ardınca nice nahl emîni olan Matbah-ı / Âmire Emîni Halil Efendi mücevveze ve erkân kürk / ile ve Tersane Kethüdâsı Pâşâ dahi selîmî ve erkân kürk / ile süvâren hem-‘inân yürüyüb ba‘dehû yed-i gühâ-i -?- şeh-zâde-gân / ba‘dehû Mîr-âhor-ı Evvel ve Sâni Aga selîmî ve erkân kürkleri /

[13b] ve dîvân rahtlı atlar ile yürüyüb ba‘dehû dört / aded şeh-zâde-gân-ı civân-baht ale-l-terfîb yürümekle / her birinün rikâb-ı meymenet-mây(e)lerinde ikişer rikâb / solakları yürüyüb ve süvâr olduklarında esb-i / hoş-hırâmları cevâhir-i dîvân-rahtları ile müzeyyen idi / ba‘dehû Dâr-üs-saâde Agası Hazretleri selîmî ve ferrâce / kürk ve ihtit(ş)âm-ı mâhsûsasıyle ba‘dehû altı aded / sagîr nahllar ba‘dehû bir aded sîm nahl ba‘dehû Sultân / Hazretlerinün gerdûne-i letâfet-nümûnları ba‘dehû selâtin / arabaları yollu yollarınca ba‘dehû Mehter-hâne-i Mîr-alem / yürüyüb bu terfîb üzere âlây mürûr idüb / Sadr-ı Âlî Hazretleri mukâbele-i pâdişâhiyye geldükde / at üzerinde zemîn bûs itmekle çavuşân alkış / eylemişlerdür ba‘dehû Bâb-ı Hümâyûndan çıkılıb Ayasofya / Hammâmı önünden Ta‘lîm-hâne Sokâkından At Mey-dânına / çıkılıb miyâne-i meydândan Şeyh-ül-islâm Efendinün / bağçe dıvârı sokâkile Nahl-bend Çarşusundan Çardaklı /

[14a] Hammâm önünden Kadırğa Limanna çıkılıb Sadreyn / ve Nakîb Efendi ve İstanbul Kadısı ve Yeniçeri Agası / ve Defter-dâr Efendi ve sâir erkân-ı devlet Harem Kapusına / gidecek sokâkın aşâğısından durub ancak / Vezîr-i A‘zam ve Şeyh-ül-islâm

Efendi ve Vüzerâ-yı ‘Îzâm / Harem Taşra Kapusına varub şeh-zâdegân ve Sultân / Hazretlerinün selâmına muntazır oldılar ba‘dehû Sultân / Hazretlerinün arabaları geldikde cümle vüzerâ ser-fürû / idüb ve Sadr-ı A‘zam Hazretleri selâmladıkda / Çâvuşân-ı Dergâh-ı Âlî alkış eylediler ba‘dehû Vezîr-i / A‘zam iki üç arabayı selâmladı lakin bu selâmlarda / alkış olmadı ancak gelin sultânı selâmladıkda alkış / oldu selâtin arabaları içerü girdük-lerinden sonra / Vezîr-i A‘zam ve sâir vüzerâ Dâmâd Pâşâ Hazretlerinün / odasına çıkub kahve içildükden sonra ibtidâ / Ahmed Pâşâ gidüb ba‘dehû Şeyh-ül-islâm gidüb ba‘dehû / Hünkârımız geldikde Vezîr-i A‘zam ve sâir vüzerâ dahi /

[14b] mekânlarına gidüb ba‘dehû ahşâma karîb Sadr-ı / Âlî Hazretleri ve Şeyh-ül-islâm Efendi ve Sagdıç / Kapudan Pâşâ ve Dâmâd Ahmed Pâşâ yine Dâmâd Pâşâ / serâyına gelüb şevketlü Efendimiz ba‘de-l-magrib Serây-ı / Hümâyûnlarına ‘avdet buyurmuşlardır ahşâmdan sonra / yatsuya degin çengi fasılları temâşâ olunub ba‘dehû /salât-ı aşâ edâsından sonra müezzinler ilâhî okuyarak / Dâr-üs-saâde Agası Hazretleri önlerine düşüb / Vezîr-i A‘zam ve Şeyh-ül-islâm ve sâir vüzerâ Dâmâd Pâşâyı / Mâbeyn Yolundan Harem-i Sultâna gidecek Bâb-ı Saâdete / vardıklarında duâ idüb Dâmâd Pâşâ içerü girdikden / sonra Sadr-ı Âlî ve Şeyh-ül-islâm ve sâir vüzerâ mekânlarına / gidüb çengiler sabaha degin aheng itmişlerdür / Sultân-ı müşâr-ün-ileyhâ Hazretleri teşrîf / eyledikleri gün ilbâs olunan kürkler / ve hil‘atlar der izz-i cânib / Dâmâd Pâşâ /

[15a] Sagdıç Pâşâyı semmûr kürk murassa 1 // Mîr-âhûr-ı Sâni Agaya semmûr kürk murassa 1 // Nahl Emîni Matbah-ı Âmire Emîni Halil Efendiye hil‘at -ül hâss murassa 1 // Tersane Kethüdâsına hil‘at -ı hâss-ül-hâs murassa 1 // Hünkâr Mehtar Başısına hil‘at -ı hâss-ül-hâs murassa 1 // Arabacı Başısı hil‘at kuşaklık murassa 1 // Aga babasına hil‘at kuşaklık murassa 1 // **Yevm-i mezbûrda vaki‘ olan in‘amâtdür** // Kulle sofilerine guruş 20 // Orta Kapu bevvâblarına guruş 10 // Taşra Kapu bevvâblarına guruş 10 // Hâss-ı Kilere guruş 10 // Çâvuşân-ı Dergâh-ı Âlî guruş 20 // Mehter-hâneye guruş 15 // Arabacıyân-ı Hâssa guruş 40 // Şâtır-ı Mîr-âhûr-ı Sâni guruş 30 // Dâmâd Pâşâ tarafından ricâl-i Devlete gönderilen bogcalar / husûsını meş‘ardür leyle-yi Kur‘ân-ı sa‘dinün irtesi / cum‘a günü Dâmâd-ı Şehriyârî tarafından Vezîr-i A‘zam / ve Şeyh-ül-islâm Efendi vüzerâ-yı ‘îzâm ve ulemâ-yı kirâm /

[15b] ve ba'zı Vükelâ-yı Devlete câme-şûy bogcaları irsâl / olunmak âdet olmağla Dâmâd-ı Cihân-dârî Tevki'î Ali Pâşâ / Hazretlerinden irsâl olunan mahallerün ve bogcalarun / rücû'ından gelen şeylerdür ki zikr olunur // Pâşâ Kethüdâsı yediyle Sadr-ı A'zam Hazretlerine mükemmel câme-şûy bogca 1 // Rücû'ı / Sâde kîse 3 - İn'âm guruş 100 - hil'at 1 // Şeyh-ül-islâm Efendi Hazretlerine mükemmel câme-şûy bogca 1// Rücû'ı / İn'âmları altun 10 // Sultân Kethüdâsı yediyle Dâr-üs-saâde Agası Hazretlerine mükemmel bogca murassa 1// Rücû'ı / İn'âm guruş 50 - hil'at 1 // Kapucular Kethüdâsı yediyle Kapudan Pâşâ Hazretlerine mükemmel bogca 1 // Rücû'ı / Mücevher sâat murassa 1- İn'âm guruş 100 //

[16a] Kapucular Bölük Pâşâsı yediyle Ahmed Pâşâ Hazretlerine mükemmel bogca 1 // Rücû'ı / Mücevher kuşak dokuzyüz guruşluk murassa 1- İn'âm guruş 100 // Selâm Agası yediyle Mehmed Pâşâ Hazretlerine mükemmel bogca // Rücû'ı / Sâde kîse 1- İn'âm guruş 100 // Dîvân Efendisi yediyle Kethüdâ Beg Hazretlerine mükemmel bogca 1 // Rücû'ı / Sâde kîse 1- Dibâ-yı İstanbul murassa 1- Nev-zuhûr telli Hatâyî donluk-?- 5 - İn'âmları guruş 100 // Baltacılar Kethüdâsı yediyle Defter-dâr Efendiye mükemmel bogca 1 // Rücû'ı / Mücevher sâat - İn'âmları 50 // Pâşânun Mîr-âhûrî yediyle Yeniçeri Agasına bogca 1 // Rücû'ı / Bogcanun içinde tahmînen üç dört parça var idi memhûren hareme gîtmekle ittilâ' hâsıl olmadı / İn'âmları çuka ve imâs-?- guruş // Silâh-dâr Aga yediyle Sadr-ı Rûm Efendiye // Rücû'ı // Mühür-dâr Aga yediyle Sadr-ı Anadolu Efendiye // Rücû'ı //

[16b] Enderûn Çûka-dârî yediyle Nakîb-ül-eşrâf Efendiye // Rücû'ı // Enderûn Agaları yediyle Reîs Efendi // Rücû'ı / Beşyüz guruşluk dibâ ve telli ve sâde Hatâyîdür // Enderûn Agaları yediyle Çâvuş Başı Agaya // Rücû'ı / Dörtüüz guruşluk dibâ ve Hatâyîdür // Vezîr-i mükerrerem Dâmâd-ı Şehriyârî Ahmed Pâşâ ve diger Dâmâd Pâşâ Hazretlerinden ricâl-i devlete tertîb olundığı üzere câme-şûy bogcalar irsâl olunmuşdur // Dâmâd-ı Cihân-dârî Ali Pâşâ Hazretleri tarafından şevketlü mehâbetlü Efendimize ve Şeh-zâdegân Efendilere ve Sultânâna ve Harem-i Hümayûna verilen eşyânun defteridür // Şevketlü kudretlü mehâbetlü Efendimiz Hazretlerine mükemmel donanmış esb-i râs 1 // Necâbetlü Şeh-zâde Sultân Muhammed Efendimize / Dibâ-yı Rûmî has 12 - Nev-zuhûr Hatâyî has 12 - Sâde Hatâyî has 12 // Necâbetlü Şeh-zâde Sultân Mustafâ

Efendimüze / Dibâ-yı Rûmî has 12 - Nev-zuhûr Hatâyî has 12 - Sâde Hatâyî has 12 //

[17a] Necâbetlü Şeh-zâde Sultân Bâyezid Efendimüze /Dibâ-yı Rûmî has 12 - Nev-zuhûr Hatâyî has 12 - Sâde Hatâyî has 12 // Necâbetlü Sultân Nu‘mân Efendimüze / Dibâ-yı Rûmî has 12 - Nev-zuhûr Hatâyî has 12 - Sâde Hatâyî has 12 // Zifâf-ı behcet gicesi ‘arûs-ı meserret-me’nûs saâdetlü Ümmü Gülsüm Sultân Hazretlerine // Saâdetlü Hadîce Sultân Hazretlerine / Dibâ-yı Rûmî has 12 - Nev-zuhûr Hatâyî has 12 - Sâde Hatâyî has 12 // Saâdetlü Zeyneb Sultân Hazretlerine / Dibâ-yı Rûmî has 12 - Nev-zuhûr Hatâyî has 12 - Sâde Hatâyî has 12 // Her ne kadar sultân-ı ‘âlî-şân var ise bu siyâk üzere virilür // Saâdetlü Baş Kadın Hazretlerine / Dibâ-yı Rûmî has 12 - Nev-zuhûr Hatâyî has 12 - Sâde Hatâyî has 12 // İkinci Kadın Hazretlerine / Dibâ-yı Rûmî has 12 - Nev-zuhûr Hatâyî has 12 - Sâde Hatâyî has 12 // Üçüncü Kadın Hazretlerine / Dibâ-yı Rûmî has 12 - Nev-zuhûr Hatâyî has 12 - Sâde Hatâyî has 12 // Dördüncü Kadın Hazretlerine / Dibâ-yı Rûmî has 12 - Nev-zuhûr Hatâyî has 12 - Sâde Hatâyî has 12 //

[17b] Beşinci Kadın Hazretlerine / Dibâ-yı Rûmî has 12 - Nev-zuhûr Hatâyî has 12 - Sâde Hatâyî has 12 //Sâliha Sultân vâlikesine / Dibâ-yı Rûmî has 12 - Nev-zuhûr Hatâyî has 12 - Sâde Hatâyî has 12 //Âişe Sultân vâlikesine / Dibâ-yı Rûmî has 12 - Nev-zuhûr Hatâyî has 12 - Sâde Hatâyî has 12 //Sultân Muhammed vâlikesi Kadın Hazretlerine / Dibâ-yı Rûmî has 12 - Nev-zuhûr Hatâyî has 12 - Sâde Hatâyî has 12 //Sultân İbrahim vâlikesi Kadın Hazretlerine /Dibâ-yı Rûmî has 12- Nev-zuhûr Hatâyî has 12 - Sâde Hatâyî has 12 // Reyhân Sultân vâlikesi Kadın Hazretlerine / Dibâ-yı Rûmî has 12 - Nev-zuhûr Hatâyî has 12 - Sâde Hatâyî has 12 //Rukiyye Sultân vâlikesi Kadın Hazretlerine / Dibâ-yı Rûmî has 12 - Nev-zuhûr Hatâyî has 12 - Sâde Hatâyî has 12 //Râbi‘a Sultân vâlikesi Kadın Hazretlerine / Dibâ-yı Rûmî has 12 - Nev-zuhûr Hatâyî has 12 - Sâde Hatâyî has 12 //Büyük Âtike / Nev-zuhûr Hatâyî has 12 - Sâde Hatâyî has 12 //Hürşid-i Halîleye/Nev-zuhûr Hatâyî has 12 -Sâde Hatâyî has 12 //Kethüdâ Kadına Verilmiştir / Nev-zuhûr Hatâyî has 12 - Sâde Hatâyî has 12 - Guruş 500 //Hazîne-dâr Ustaya /Dibâ-yı nev 1- Nev-zuhûr Hatâyî has 12- Sâde Hatâyî has 12 //

[18a] Dâr-üs-saâde-üş-şerîf Agası Hazretlerine / mükemmel donanmış at re’s 1 // Hazîne-dâr Agaya / Çûka has 4 - Sâde Hatâyî has 10 //

Silâh-dâr Agaya / Çûka has 4 - Sâde Hatâyî has 10 //

Çûka-dâr Agaya / Çûka has 4 - Sâde Hatâyî has 10 /

Rikâb-dâr Agaya / Çûka has 4 - Sâde Hatâyî has 10 //

Bâb-üs-saâde Agasına / Çûka has 4 - Sâde Hatâyî has 10 //

Hâs Oda Başıya / Çûka has 4 - Sâde Hatâyî has 10 //

Musâhabât nakden 7 / Çûka has 28 - Sâde Hatâyî has 70 //

Beher nefere dörder zirâ‘ çûka / onar zirâ‘ sâde Hatâyî verilür //

Baltacılar Kethüdâsına / Çûka has 4 - Sâde Hatâyî has 10 //

Yazıcı Efendiye / Çûka has 4 - Sâde Hatâyî has 10 //

Baş Kadın Baş Agasına / Çûka has 4 - Sâde Hatâyî has 10 //

Aga-i Kahveci Başısına / Çûka has 4 - Sâde Hatâyî has 10 //

[18b] Sâhib-i Devlet Efendimizin Kerîmelerine / Dibâ-yı Rûmî has 12-12 - Nev-zuhûr Hatâyî has 12-12 -Sâde Hatâyî has 12-12 //Harem-i Muhteremde Hidmet İdenlere İki Bogca / Nev-zuhûr Hatâyî has 24 - Sâde Hatâyî has 24 //İsmetlü Fâtma Sultân Efendimizin Kethüdâsı Kadına / Nev-zuhûr Hatâyî has 12 - Sâde Hatâyî has 12 // Hazîne-dâr Ustaya/Nev-zuhûr Hatâyî has 12-Sâde Hatâyî has 12// Şevketlü Efendimizin Üçüncü Hazîne-dârı Ustaya / Nev-zuhûr Hatâyî has 12 - Sâde Hatâyî has 12 //Kâtib ustaya / Nev-zuhûr Hatâyî has 12 - Sâde Hatâyî has 12 //İsmetlü Sultân Efendimizin Hazîne-dârı Ustaya / Nev-zuhûr Hatâyî has 12 - Sâde Hatâyî has 12 //Kethüdâ Kadına / Dibâ kablu semmûr kürk - Nev-zuhûr Hatâyî has 12 - Sâde Hatâyî has 12 //Şevketlü Efendimizin Karakulaklarına / Nakden 2 - Çuka 8 Hisse 4 //

Yukaruda defter olundığı üzere zikr olunan eşyâ Dâmâd-ı / Şehriyârî Ali Pâşâ ve diger Dâmâd-ı Şehriyârî Ahmed Pâşâ / ve diger Dâmâd-ı Şehriyârî Muhammed Pâşâ hazerâtı taraflarından /

[19a] minvâl-i meşrûh üzere verilmekle işbu mâhale şerh virildi /

Âlây-ı Cihâz-ı Hazret-i Hadîce Sultân Ve yine binvüzotuzaltı senesi mâh-ı cemâzi-yel-âhirinün / onuncı **[6 Mart 1727-E.S.]** pâzâirtesi günü şevketlü kerâmetlü Padîşahımız / Hazretlerinün diger kerîme-yi mükerreremeleri Hadîce Sultân / Hazretlerinün dahi cihâz-ı mukaddemâ Ümmü Gülsüm Sultân / Hazretlerinün cihâzı için tertîb olunan âlây ile / Serây-ı Hümâyûndan alınub Âhûrkapu yolından Kubbeli Serây / dimekle meşhûr

serây-ı dil-güşâlarına nakl olunmagla Bâb-ı / Hümâyûndan çıkılıb Cebe-hâne önünden
Ayasofya / Hammâmı önünden mürûr ve Bakkallar köşesinden dönülüb / So(g)uk
Çeşme önünden Âlây Köşkü altından Şengül / Hammâmı yokuşundan Sadr-ı A'zam
Hazretlerinün ard / kapusından Sebil Sokâkından Çatal Çeşmeden / Dîvân Yolına ve
Dîvân Yolu ile yine girü Ayasofya / Hammâmı önünden ve Cebe-hâne önünden serây
mevdânına / varıldıkda ricâl-i Dîvân selâma dizilmişler idi /

[19b] bu takdîrce kabâ-yı Sultân serây önünden Sultân Hazretlerinün / serâyına varılıb
sac(ğ)dıc olan Kethüdâ Beg Hazretleri / harem kapusunun iç tarafında durub cihâzı
teslîm / eylediklerinden sonra yukarı Dâmâd Pâşâ yanına çıkub / kahve içdiklerinden
sonra mukaddemâ Ümmü Gülsüm Sultân / Hazretlerinün cihâzı geldiği gün ilbâs
olundığı / vechle hil'atlar ilbâs olundıktan sonra Kethü-dâ mekânlarına / 'avdet
buyurmuşlardır Âlây-ı 'arûs Hazret-i Hadîce / Sultân Ve yine mâh-ı mezbûrın onüçüncü
[9 Mart 1724-E.S.] pençşembe / günü Sultân müşârün-ileyhâ Hazretleri mukad-demâ
Ümmü Gülsüm / Sultân Hazretleri için tertîb olunan âlây ile / Serây-ı Hümâyûndan
alınub kendi serâylarına nakl / olunmagla Bâb-ı Hümâyûndan çıkarılıb Cebe-hâne Yolu
/ ile Ayasofya Hammâmı önünden so(g)uk çeşmeye ve Âlây / Köşki altına varıldıkda
devletlü Sadr-ı Âlî Hazretleri / at üzerinde zemin-bûs itmekle Çâvuşân-ı Dergâh-ı Âlî /
alkış itmişlerdür ve ba'dehû mâhall-i mezbûrdan Şengül Hammâmı /

[20a] Yokışı ile doğru Dîvân Yolına çıkıldıkda / Firûz Aga Câmi'i önünden At
Meydânına duhûl ve / miyâne-yi meydândan Tavuk-cılar Kâr-hânesi Sokâkından /
Arabacılar Kâr-hânesi önünden Âhûrkapu önünden / mürûr olundıkda ricâl-i Dîvân ve
ulemâ-yı kirâm Unluk Anbârı önünde olan meydânda iki tarafa selâma / dizilüb
Vüzerâ-yı A'zâm ve Şeyh-ül-islâm Efendi serây-ı / mez-bûra varub İçkapunun hâricinde
süvâren Sultân/ Hazretlerinün teşrîfine muntazır oldılar ba'dehû gelin sultân /
geldikde Vüzerâ bi-l-cümle ser-fürû idüb Sâhib-i Devlet / Hazretleri selâmladıkda
Çâvuşân-ı Dergâh-ı Âlî / alkış eylediler ba'dehû selâtın arabaları bi-l-cümle içerü /
girdükde bâb-ı mezbûr mesrûr olub halvet oldukda / hevâde bürûdet ve nüzûl-ı
matardan nâşi Sadr-ı Âlî / Efendimiz ve sair Vüzerâ mekânlarına 'avdet eylediler /
öyleden sonra şevketlü Hünkarımız gelüb vakt-i asrdan / sonra Ümmü Gülsüm Sultân
serâyına gitmişdür ve ahşâma /

[20b] Sadr-ı Âlî ve Şeyh-ül-islâm Efendi Kapudan Pâşâ / ve sagdıç Kethüdâ Beg Hazretleri gelüb vakt-i aşâya / degin eglenüb ba'dehû salavat-ı aşâ mu'tâd üzere Vezîr-i / A'zam ve Şeyh-ül-islâm ve sâir Vüzerâ ve Dâmâd Pâşâyı / mâbeyn yolından Harem Kapusına götürüb Şeyh-ül-islâm / Efendi duâ itdikden sonra herkes mekânlarına 'avdet / itmişlerdür ve sagdıç Kethüdâ Beg Hazretlerine mu'tâd / olan kürkü bogçe ile irsâl itmişlerdür ve Mîr-/-âhûr-ı Sâni Aganın kürkü ve sâirlerinin hil'atı Ümmü / Gülsüm Sultân geldiği gün ilbâs olındığı üzere / vâki' olmuştur Âlây-ı cihâz-ı Hazret-i 'Atîke Sultân / Ve yine mâh-ı mezbûrun onyedinci **[13 Mart 1724-E.S.]** pâzâirtesi günü / şevketlü pâdişâhımızun diger kerîme-yi mükerrermeleri olan /'Atîke Sultân Efendimizün dahi cihâzları mukaddemâ / tertîb olunan âlây ile serâylarına nakl olunmagla / cihâz-ı müşârün-ileyhâ tamâmen mâhalline teslim olundıktan sonra / Kethüdâ Begin imâmı Sultân-ı müşârün-ileyhânın harem-i /

[21a] hurd-?- yanında savt-ı a'lâ ile duâ idüb huzzâr / âmîn deyüb ba'd-ed-duâ Kethüdâ Beg Dâmâd Pâşânun yanına / çıkub defter oldığı üzere herkesün hil'atları / ilbâs olunub Kethüdâ Beg Hazretleri gidecek / vakitte sagdıç olduğına binâen Dâmâd Pâşâ / tarafından ferrâce semmûr kürk ilbâs olunmuşdur / Âlây-ı 'Arûs-ı Hazret-i 'Atîke Sultân Ve yine mâh-ı / mezbûrun yigirminci **[16 Mart 1724-E.S.]** hamîs günü ismetlü 'Atîke Sultân / 'âlî-şân efendimiz Hazretleri Serây-ı Hümâyûndan alınub / mukaddemâ Ümmü Gülsüm Sultân için tertîb olunan / tertîb ü âlây ile Bâb-ı Hümâyûndan çıkılıub Cebe-hâne / ve Ayasofya Hammâmı önünden mürûr ve So(g)uk Çeşme Yolu / ile Âlây Köşkü altına varıldıkda rûz ne -?- hümâyûn / ahakk-?- / nâ-hakk-?- olub şevketlü Efendimiz zâhiren âlây seyrine / nâzır olmagla Sâhib-i Devlet Efendimiz at üzerinde / zemîn-bûs idüb Çâvuşân alkış itmişlerdür / mahall-i mezbûrdan Şengül Hammâmı Yokışından Çatal Çeşme /

[21b] önünden Dîvân Yolına andan Firûz Aga Cami'i / önünden At Meydânına çıkılıub miyâne meydândan / Kulle Bostânı divârı ile Vâlide Hammâmı önünden Vezîr/Hânından Cebeci Başı Seyzi-?- Aganın hânesi önünden / Servi Mahallesi kurbundan Cagaloglu Serây Yoluna / andan Sultân-ı müşârün-ileyhânun serâyına varılıub / Vüzerâ-yı 'İzâm ve Şeyh-ül-islâm Efendi mu'tâd üzere / Harem Kapusunda Sultân Hazretlerini selâmlayub / ba'dehû Dâmâd Pâşâ Hazretlerinün odasına çıkub /

kahvelerden sonra ibtidâ Şeyh-ül-islâm Efendiye beyâz / çuka ferrâceye kablu semmûr kürk ba‘dehû Kapudan Pâşâ’ya / ve Dâmâd-ı Şehriyârî vezîr-i mükerrerem Tevki‘î Ali Pâşâya ve diger /Dâmâd-ı Cihândârî Ahmed Pâşâya ser-â-sere kablu semmûr kürkler /ilbâs olundıktan sonra sagdıç Kethüdâ Bege dahi / ferrâceye kablu semmûr kürk ilbâs ba‘dehû [---]rin(?) / Efendilere ve Nakîb-ül-eşrâf Efendiye ve İstanbul Kâdısı / Efendiye dahi ferrâce kürkler ilbâs olundıktan sonra fermân /

[22a] olunduğı üzere tertîb olunan defteri [bu hakîr\[E.S.\]](#) / okudukda Yeniçeri Agasına ve Defter-dâr Efendiye / ve Re’îs Efendiye ve Çâvuş Başıya ve Mîr-‘alem Agaya ve Sipâhîler Agasına ve Silâh-dâr Agasına ve Sekban / Başıya ve Yeniçeri Efendisine ve Kol Kethüdâsına ve Cebeci / Başıya ve Tobcı Başıya ve Ser-gulâm-ı Bâkîye ve Mâhzar Agaya / ve Bostâncılar Oda Başısına ve Kâtib-i Çâvuşân ve Tersâne Emînine ve Mi‘mâr Agaya ve Tersâne Kethüdâsına ve Kulaguz Çâvuşa / ve Su Başıya ve Ases Başıya ve Matbah-ı ‘Amire Emînine / ve [bu hakîre\[E.S.\]](#) ve [Aga babasına](#) ve Hünkar Mehter Başısına / hil‘atlar ilbâs ba‘dehû Mîr-âhûr-ı Sâni Agaya ferrâce kürk / ve Hünkar Arabacı Başısına dahi Sâhib-i Devlet / Efendimiz lutfen ve keremen hil‘at yerine ferrâce semmûr kürk / ilbâs buyurmalarıyla herkes mutayyeb-ül-hâtır duâ ve senâ / iderek mahallerine ‘avdet eylediler mukaddemâ gelin olan / sultânlar teşrîflerinde zikr olunan kürkler ve hil‘atler /

[22b] vaki‘ olmayub ancak Sagdıç Pâşâ ile Mîr-âhûr-ı / Sâniye kürkler ve beş nefer kimse ki mahallerinde esâmîleri / zikr olunmuşdur anlara hil‘atler ilbâs olunmuşdur lakin / bu meclis hâtme-yi sûr-ı ‘arûs olduğundan gayrı devletlü/ Sadr-ı Âlî Efendimizün ferzend-i âli-nizâdlarının sûr-ı meymenet-i / meşhûnları olmagla zât-ı bermeki-üş-şimmâları (?) cümleyi mesrûr / itmek için kimini kürk ve kimini hil‘at ile isti‘dâd-/-larına göre mesrûr eylemişlerdür ol zât-ı aley-bahtun / hulûs-ı himmeti ile bu günde olan letâfet-hevâ ve seyr / âlâyı için hâne ve dekâkîn ve sokâk ve meydânlarda / cem‘ olan ricâl ve nisvânun kesreti cümleyi şu‘ûr itmişdür / [‘ale-l-husûs âsitânedede mukîm olan Balyoslar her ne kadar / var ise seyr-i âlây için kendi iltimâs ve recâ / eylediklerine binâen güzergâh olan mahallerde hâneler / ta‘yîn olunmuşidi](#) bu günde Sadr-ı Âlî serây-ı / âlîlerinden süvâr olub Serây-ı Hümâyûna gelince ve / Serây-ı Hümâyûna vusûllerinde ve süvâr olub yine /

[23a] Sultân-ı müşârün-ileyha serâyına vusûlüne degin / yed-i şerîflerile endahte ve azâ?- eyleyerek altun / hesâbdan bîrûn olmagla (---?) Hazretleri / dâimâ serverler ihsân eyleye bugünde ricâl-i Dîvân / daglub vakt-i zahr tecavüz iden şevketlü Hünkârımız / teşrîf buyurdıklarında pehlivânlar küşte(î)-gîrlükler idüb / çengiler oynayub ve ahşâma karîb Şeyh-ül-islâm / ve Vüzerâ-yı sâire gelüb salât-ı aşâdan sonra Dâmâd-ı / mükerrem Muhammed Pâşâ Hazretleri müezzinler ilâhî okuyarak / Dâr-üs-saâde Agası Hazretleri önüne düşüb / Vezîr-i A‘zam ve Şeyh-ül-islâm Efendi duâ idüb / içerü komuşlardır **ba‘dehû çengiler saba(ha) degin âhenk / itmişler / Temmet //**